

Kungl. Utrikesdepartementet.

Avd: _____

Grupp: _____

Mål: _____ 51

H. T. Mulla

Engestr. al. v. 10. 11. 1911
Engestr.

Kopia
Kungl. Svenska
Generalkonsulatet

ang. R. Wallenberg

Berlin den 2 februari 1957.

Nr. 60

1 bil. i 3 ex.

R 18

Förtroligt.

A2

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

./.

Härmed får jag vördsamt i avskrift överlämna en skrivelse från Deutsches Rotes Kreuz' Suchdienst i Berlin med vissa upplysningar angående Raoul Wallenberg.

(Hugo Tamm)

DEUTSCHES ROTES KREUZ

SUCHDIENST

Verbindungsstelle Berlin

Berlin-Dahlem, den 30.1.1957

Unser Zeichen: SN Ch-0/MU.

An das

Schwedische Generalkonsulat

z.Hd. Herrn Zetterström

Berlin W 35

Rauchstr. 25

Betr.: Wallenberg Raoul, schwed. Staatsangehöriger.

Bezug: Rücksprache mit Herrn Zetterström.

Unter Bezugnahme auf unser Schreiben vom 28.12.1956 an den Spätheimkehrer Horst Theodor Mülle, Neuss/Rhein, das wir Ihnen abschriftlich zugehen liessen, teilen wir Ihnen mit, dass wir heute von Herrn Mülle nachstehende ausführliche Antwort erhielten. Es scheint sich hier ein Spurenhinweis abzuzeichnen, der sicher von Ihnen durch Direktbefragung der genannten Personen, die auch Spätheimkehrer sind, über Ihre Dienststelle verfolgt wird. Der Brief lautete:

"... Nun zu der Angelegenheit Wallenberg. Als ich im Februar 1956 nach Wladimir kam, traf ich auf einer Zelle mit einem Georgier Simon Gogiberidse zusammen, der seit dem Jahre 1945 im Gefängnis in Wladimir sass und ausgezeichnet über alle prominenten Gefangenen orientiert war. Im Laufe unseres Beisammankommens bis zu meiner Entlassung am 21.9.1956 unterhielten wir uns über alle Vorkommnisse politischer Art, und darunter befand sich auch die Angelegenheit Wallenberg. Nach den Behauptungen Gogiberidses hat sich Wallenberg längere Zeit im Gefängnis Wladimir befunden und zwar soviel ich mich erinnere, nannte G. die Zeit von 1948 - 1953. Dies kann ich je noch nicht mit Gewissheit sagen. G. befand sich damals zur Behandlung im Gefängnisspital und dort war Wallenberg isoliert untergebracht. In Wladimir wurden alle Gefangenen, die man isolieren wollte in einem Trakt des Spitals untergebracht. Ob Wallenberg krank war, oder nur isoliert, ist natürlich nicht feststellbar, doch erklärte G., dass er nach dem Besuch des schwedischen Ministerpräsidenten in Moskau bei einer Vernehmung durch den politischen Offizier des Gefängnisses Wladimir hörte, dass dieser sich äusserte: "Den Wallenberg können sie lange suchen." G. hatte diese Angelegenheit selbst angeschnitten, da er stets eine Möglichkeit suchte, den Politoffizier anzugreifen. Die Glaubwürdigkeit Gogiberidses ziehe ich nicht in Zweifel, da er

stets die Wahrheit sprach. G. war ebenfalls mit vielen Gefangenen, besonders Deutschen zusammen. G. wurde am 21.9. nach Tiflis entlassen.

Vielleicht könnte Ihnen Herr Günther v. Rehekampff, Darmstadt, Mauerstr. 12 einige Auskunft geben, da er mit G. lange Jahre zusammen war. Ebenfalls glaube ich, dass Herr Dr. Gerhard Steitzer, ehemaliger Botschaftsrat in Bukarest, dort 1944 verhaftet, 1955 entlassen, letzte mir bekannte Adresse, Frankfurt a. Main, Myliusstr. 43, etwas darüber wissen müsste, da er lange in Moskau im Gefängnis und später längere Zeit in Wladimir war. Leider ist das alles, was ich konkret sagen kann, und ich hoffe, Ihnen wenigstens mit einem Hinweis dienen zu können.

gez. Horst Theodor Mülle."

Wir freuen uns, dass diese detaillierte Darstellung, welche uns bei der Durchfahrt von Herrn Mülle in Berlin angedeutet wurde, Ihnen weiter helfen wird und hoffen, Ihnen einen Dienst erwiesen zu haben.

Mit vorzüglicher Hochachtung
u/ Zöfelt - u/ Oehlschlager

8.2.57

CHIFFER

sjöborgsutredningen

P

2

Eu^IBrädska

Svensk

Berlin

Eder 60 Benäget fastställ under vilka omständigheter ~~den~~ när Mülle för Röda korset ^{frista honom} meddelade sin kännedom om Wallenberg. Av största vikt erfara hur lång tid han vistats frigiven i Berlin innan han uppgav detta och alla väsentliga detaljer. Mülle även Rehekampff höras genom beskickningen Bonn. Tela.

Cabinet

8.2.57

CHIFFER

sjöborgsutredningen

Nu 3

P

2

Eu^IBrådskande.Svensk
Bonn

Primo Tamm meddelat att en Spätheimkehrer Horst Theodor Mülle, Neuss/Rhein i Vladimir februari 1956 träffat en fången georgier namn Simon Gogiberidse, som vistats Vladimir sedan 1945. Gogiberidse uppgav att Wallenberg vistats isolerad i sjukhuset Vladimir från 1948 till 1953.

Secundo Mülle uppger att ~~möjligen~~ Günther von Rehekampff, Darmstadt, Mauerstrasse 12, även vistats med Gogiberidse många år.

Tertio. Benäget utfråga skyndsamt Mülle och Rehekampff så ingående som möjligt om Gogiberidses utsaga. Av största vikt Wallenberg-Ärendets vidare utveckling Mülle och Rehekampff tillhållas iakttaga absolut tystnad. Tela.

Cabinet

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram ()

BUD

Från

Berlin

Avsant den / 19 kl.

Inkom den 11 / 2 19 57 kl. 11.35

Utskrivet i telex ex. Detta är ex. nr 4

4

Ag

2.

Edert chiffer 3.

Primo: Malle överlämnats av ryska konsulatet i Östberlin till Röda Korset och flögs direkt till Friedland några timmar senare. Han hade under denna tid ej vistats på fri fot.

Secundo: På direkt fråga av Suchdienst uppgav M., att han hade upplysningar om W. Med hänsyn till den knappa tiden i Berlin lämnades inga detaljer. P.M. angående samtalet med Suchdiensts chef sändes med nästa kurir.

KOPIA KOPIA Tamm

P.M.

Samtal med Direktör Oehlschläger, DRK, Suchdienst Berlin,
den 9 februari 1957.

Horst Theodor M u l l e, född den 11 juni 1917 i Essen an der Ruhr, överlämnades tillsammans med en grupp andra fångar den 17 oktober 1956 av ryska konsulatet i Östberlin till Auswärtiges Amt, Dienststelle Berlin, som sedan överlämnade gruppen till Röda Korset. Mulle och hans medfångar hade kommit med "Entlassungstransport nr E 12650" från lägret Bukowo 5110-48 till Berlin. Mulle flög samma dag vidare till genomgångslägret i Friedland. Mulle hade på Oehlschlägers direkta fråga nämnt, att han hade upplysningar angående Wallenberg. Med hänsyn till att tiden var knapp nämndes inga detaljer i samband med Mullens kändedom om Wallenberg, utan Oehlschläger tog sedermera kontakt med Mulle brevledes till Västtyskland. Enligt Oehlschläger hade Mulle icke vistats på fri fot under de timmar han uppehöll sig i Berlin. Formaliteterna före avresan till Friedland hade tagit hela denna tidrymd i anspråk.

Enligt Röda Korsets anteckningar var Mulle från den 10 oktober 1937 till krigsalutet Oberfeldwebel bei Jachtgeschwader nr 112 in Landau bei Isar. Han häktades av ryssarna den 7 oktober 1950 i Semmering bei Wien, där han var verksam som journalist. Den 9 juni 1951 dömdes han i Baden bei Wien "durch Fernurteil" till femton års vistelse i arbetsläger i Ryssland, enligt uppgift för spioneri. Från den 30 augusti 1955 till frigivandet var Mulle "als Postschreiber bei DRK bekannt".

Mulle vistades under fångenskapen i följande läger:

7.10.50 - 15.7.51 Untersuchungshaft Baden/Wien
21.9.51 - 10.10.55 Alexandrowsk/Irkutsk 5110-51
10.10.55 - 10.1.56 Irkutsk
30.1.56 - 20.2.56 Gorki
24.2.56 - 22.9.56 Wladimir
24.9.56 - 15.10.56 Bukowo

Berlin den 11 februari 1957.

Mulle P 2 E I

Från **Bonn**
Avsant den 12/ 2 19 57 kl. 20.30
Inkom den **telex**/ 19 kl.
Utskrivet i 4 ex. Detta är ex. nr 3

92
-2.-

Edert chiffer 3.

Leifland har sammanträffat med Rehekampff och Mulle i Darmstadt/
i Bad Kissingen.

Primo: Rehekampff, som suttit i samma cell i Vladimir som Gogiberidse större delen av tiden mars 1949 - oktober 1955, meddelar, att han och G. under denna tid vid flera tillfällen diskuterat fallet Wallenberg, men att han icke kan erinra sig att G. någonsin lämnat några som helst konkreta uppgifter om Wallenbergs öden efter 1947. Däremot hade G. av medfångar hört talas om att Wallenberg intill 1947 varit fånge i Moskva.

Secundo: Mulle uppger att han vistats i samma cell som G. i Vladimir från februari 1956 till september 1956 och att G., då Pravda publicerade kommuniken efter Erlanders besök i Sovjet, yttrat att han antingen 1951 eller 1952 varit i Vladimirfängelsets sjukhus och där av medfångar erfarit, att Wallenberg då befann sig i isolerad cell i sjukhuset.

Tertio: Mulle har uppgivit namn å fem förutvarande Vladimirfångar, som suttit tillsammans med G. och varav tre säkert och en möjligen befinna sig i Österrike samt en säkert i Finland.

Quarto: M. och R. som båda gjorde vederhäftigt intryck, ha utfäst sig att iakttaga absolut tystnad.

Quinto: Skrivelse följer i morgondagens kurir.

Jödahl

Mulle 16/2

Avskrift av strängt förtroligt handbrev
från minister Göransson till utrikesrådet
Åström, dagtecknat Bonn den 13 februari 1957.

A

./1-2

Härmed ber jag få överlämna två av Leifland upprättade
promemior angående samtal med Rehekampff och Mulle den
10 respektive 11 dennes om Gogiberidses utsagor om Wallen-
berg.

Bil. 1 hbr. Göransson/
Åström 13.2.57.

Strängt förtrolig.

P. M.

Över-samtal med ingenjör G. von Rehekampff,
Mauerstrasse 12, Darmstadt, den 10 februari 1957.

Om sig själv meddelade Günther von Rehekampff följande: Född den 19 juni 1903 på Saal, Estland. Tillhörande en tysk-baltisk släkt; fadern läkare, modern av estlandssvensk familj, född Eksparre. Efter första världskriget lämnade Rehekampffs familj Estland och bosatte sig i Darmstadt, där Rehekampff, efter studier vid Tekniska högskolan i Darmstadt, 1925 fick anställning vid kemisk-farmaceutiska fabriken Merck såsom "Wissenschaftlicher Vertreter in den Baltischen Staaten, Danzig und Ostpreussen". I denna egenskap företagit upprepade resor till dessa områden fram till den sovjetiska ockupationen av Baltikum år 1940. Rehekampff talar tyska, franska, engelska, ryska, turkiska och estniska. - Rehekampff gjorde ett vederhäftigt intryck; fri från ressentiment.

Vid den tyska kapitulationen i maj 1945 var Rehekampff med kaptenens rang "Leiter des Referats Dolmetscher beim Stab der Heeresgruppe Kurland". Sedan han vid kapitulationen tillfångatogs, fördes han i maj 1945 till Ljublanka-fängelset i Moskva och därefter till Lefortovskaja, där han vistades från slutet av maj 1945 till oktober 1947. I Lefortovskaja hade han vid flera tillfällen

genom knackningar, som vidarebefordrades från cell till cell, fått erfara att Wallenberg vistades där: han kan emellertid icke minnas vid vilka tidpunkter han hört detta. Han hade icke vid något tillfälle sett i Wallenbergs omedelbara närhet och därför icke haft tillfälle att direkt kommunicera med honom.

I oktober 1947 dömdes Rehekampff till 25 års fängelse och fördes till Vladimir, där han vistades till oktober 1955, då han frigavs efter den vid Adenauers besök i Moskva undertecknade tysk-sovjetiska överenskommelsen om repatriering av de tyska krigsfångarna i Sovjet. I Vladimir vistades Rehekampff med upprepade uppehåll i samma cell som Gogiberidse från mars 1949 till sin frigivning i oktober 1955. Enligt Rehekampff hade Gogiberidse aktivt bekäpat Sovjetunionens annekexion av Georgien år 1921 och därefter slagit sig ner i Paris, där han vistades till det tysk-sovjetiska krigets utbrott i juni 1941. Under kriget hade Gogiberidse på uppdrag av georgiska frihetsbryllan och med tyska riksregeringens tillstånd och goda minne begivit sig till Georgien för att förbereda upprättandet av den självständiga georgiska stat som han hoppades skulle komma till stånd om och när området ockuperades av tyska trupper. Han hade därvid tillfångatagits av sovjetiska säkerhetsorgan. Rehekampff sade sig känna Gogiberidse mycket väl efter de år de delat cell.

Väl sade sig Rehekampff vid otaliga tillfällen ha diskuterat fallet Wallenberg med Gogiberidse; men Rehekampff kunde icke erinra sig att Gogiberidse någonsin nämnt att han förport något om Wallenbergs öden efter 1947; intill detta år hade Wallenberg, enligt vad Gogiberidse erfarit av sina medfångar, vistats i fängelse i Moskva. Hade Gogiberidse lämnat några som helst konkreta uppgifter om Wallenbergs uppehållstillstånd efter 1947, skulle Rehekampff utan tvivel ha lagt detta på minnet, helst som fallet Wallenberg livligt sysselsatte de tyska krigsfångarna i Sovjetunionen. Enligt Rehekampff hade Sven doktor Supprian vistats tillsammans med Gogiberidse; det vore därför möjligt att denne kunde ha erfarit något om Wallenberg och Gogiberidse.

Rehekampff har uttalat sig att icke yppa något om vad han erfarit om Wallenbergs öden.

Bonn den 13 februari 1957.

(Loiz Leifland)

Strängt förtroligt.

P. M.

angående samtal med Horst-Theodor Mulle i
Bad Kissingen den 11 februari 1957.

Om sig själv meddelade Mulle följande: Född den 11
juni 1917 i Essen. Under kriget Oberfeldwebel i flyg-
vapnet. Efter krigsslutet journalist. För närvarande
bosatt i Heuss, Graf Landbergstrasse 3. Tillträder i
mars eller april i år en befattning vid Verlag für
Publizistik, Bad Godesberg, Schillerstrasse 10. Mulle
talar tyska, engelska och ryska. - Gör vederhäftigt
intryck.

Vid en resa till Wien den 7 oktober 1950 hade Mulle
vid zongrånson i Zemaering gripits av sovjetiska säkerhets-
organ och efter nio månaders undersökningshåkte i fängelset
i Baden bei Wien dömts till 15 års straffarbete för under
kriget på sovjetiskt territorium försvade brott. Han hade
därefter förts till Alexandrovsk, där han vistats från den
20 september 1951 till den 5 november 1955. Han flyttades
då till Vladimir, dit han anlände den 27 februari 1956 och
där han vistades till den 21 september 1956, då han frigavs
på grund av en ukas från högsta sovjet den 14 september. In-
träffade i Berlin den 17 oktober 1956.

Mulle delade cell med Gogiberidse från sin ankomst
till Vladimir i februari 1956 till sin frigivning i september
Enligt Mulle hade Gogiberidse, då Pravda publicerade
kommunikén efter statsminister Erlanders besök i Moskva
år 1956, till honom yttrat att han antingen 1951 eller
1952 - möjligen något tidigare eller något senare, men under
inga omständigheter så tidigt som 1947 eller 1948 - varit

i Vladimir-fängelsets sjukhus och därvid av medfångar ("durch die Verständigung unter den Häftlingen") erfarit att flera fångar befann sig i isolerade celler i sjukhuset, däribland även en svensk vid namn Wallenberg ("dass sich in den Isolierzellen des Gefängnishospitals mehrere isolierte Gefangene befanden, darunter eine Schwede namens Wallenberg"). - Mulle förklarade sig vara villig att med ed bestyrka riktigheten av denna sin utsaga. Han utfläste sig att iakttä absolut tystnad.

Enligt Mulle skulle Gogiberidse ha frigivits vid samma tidpunkt som han själv och för närvarande befinna sig på fri fot (ehuru givetvis under uppsikt) i Georgien.

Av dem, som delat cell med Mulle och Gogiberidse i Vladimir, hade fem frigivits i slutet av 1956 och kunde möjligen lämna ytterligare uppgifter om Gogiberidses utsaga om Wallenberg:

statslös - tidigare troligen tjeckiske medborgaren - Igor M e r m e l s t e i n, Wien, Kollingasse 5, bei Schwarzbauer;

statslös - tidigare troligen ungerske medborgaren - Eugen F e r s k, Wien Brechergasse 7 (eller 17), bei Janscy;

Osterrikiske medborgaren Hans S p i e s s, möjligen numera i Österrike;

Karl L a u b e, född i Sydtyrolen och numera bosatt i Wiener-Neustadt; samt

finske medborgaren B a s t a n o v (frigiven redan i juli 1956), Helsingfors.

Bonn den 13 februari 1957

(Leif Leifland)

Mulle

Stockholm den 21 februari 1957.

1 bil.

SK

Broder,

./.

Sedan några veckor har vi ett spår i Wallenberg-
ärendet, som liksom det schöggelska pekar på Vladimir
och därför följes noggrant av beskickningen i Bonn.
Som Du finner av bilagorna till i avskrift bifogade
handbrev från Göransson den 13 februari 1957, finnes
bland onämnda personer vissa i Wien bosatta återvända
fångar, vilka torde kunna lämna upplysningar om Mulle
och Gogiberidse, etc.

Vi är väl medvetna om den ökade arbetsbörda, som
ytterligare spår innebär för Din beskickning, men vi vill
icke släppa taget.

/Sverker Åström/

Ambassadören A l l a r d ,
Wien.

Malle 13

samtal med Eugen Török
och Johann Spiess.

hbr Åström/Allard 2.2.1957.

Wien den 26 februari 1957.

Nr 148.

bil.

R 18.

Strängt förtroligt.

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

./.

Härmed får jag vördsamt insända tvenne uppteckningar över samtal med de ur sovjettrysk fångenskap återkomna Eugen Török och Johann Spiess. Båda kände väl till georgiern SSimon Goguberidse, men ingen av dem kan erinra sig hava hört denne berätta om Wallenberg.

Däremot har Török ett minne av att antingen schweizaren Emil Brugger eller fransmannen Lucien Gouazé berättat om Wallenberg. Török minns dock inga närmare detaljer härom.

(Sven Allard)

1524

P.M.

angående samtal den 24 februari 1957 med Eugen Török.

Eugen Török, född den 5.4.1920, statslös. Bosatt Wien I, Rudolfsplatz 1/4/33. Anställd hos Firma Hochmayer, Wien. V., Rempersdorferstrasse.

Török gjorde ett utomordentligt vederhäftigt och pålitligt intryck och visade sig besitta ett anmärkningsvärt gott minne.

Török häktades i Österrike den 28 april 1953 och satt i Baden, Lemberg och Kiev till början av december 1953, då han kom till Krasnaja Press-fängelset i Moskva. Den 23 december 1953 kom han till Vladimir och satt där till den 21 september 1956, då han i och för frigivning överfördes till den s.k. Paulus-villan i Bokova. Han anlände till Österrike den 23 december 1956.

Då jag inledningsvis till Török ställde den sedvanliga frågan, om han under sin fångenskap hört något om svenskar, omtalade han att han den 5 november 1955 kom till cell 63 i Corpus III i Vladimir och där sammanträffade med bl.a. schweizaren Emil Brugger och fransmannen Lucien Gouazé, medlem av franska 2:de Bureau. Någon av dessa två skulle hava berättat någon om Wallenberg, men Török kunde icke minnas vad. Berättelsen skulle hava hänfört sig till år 1951 och möjligen hade den gått ut på att Wallenberg skulle finnas i Workuta. Med bestämdhet erinrade sig Török, att Gouazé sagt sig i Budapest mot krigets slut hava sammanträffat såväl med Wallenberg som med en holländsk diplomat, som också arbetat för judarna. Då jag nämnde namnet Van de Wals, svarade Török, att holländarens namn i varje fall började med dubbel W.

Såvitt jag har mig bekant, har Gouazé aldrig varit i Workuta utan endast i Moskva och i Vladimir.

Török hade suttit med georgiern Simon Gogoberidse (märk

stavnningen), i cell 63 i Vladimir från den 5 november 1955 till den 21 september 1956. ^{Goguberidse} ~~han~~ hade om sig själv berättat, att han härstammade från en förmögen och framstående familj i Tiflis. Han var från början socialdemokrat och hade som officer i de fria styrkorna i Georgien under revolutionen kämpat mot bolschevikerna. Han flydde från Ryssland och kom troligen 1928 till Paris, där han studerade juridik men aldrig avlade någon examen. Han kom i kontakt med ryska emigrantkretsar och var nära vän till Georgiens förre ministerpresident Jordani. Troligen år 1941 hade ~~han~~ ^{Goguberidse} emigranterna uppdragit åt honom att tillsammans med en annan georgisk emigrant, Pataridse, vilken Török även träffade i Vladimir, återvända till Georgien för att där starta en motståndsrörelse. ^{Goguberidse} ~~han~~ verksamhet ledde, troligen i slutet av 1942, till utbrottet av ett stort uppror, som emellertid nedslags. Pataridse infångades med vapen i hand. Goguberidse själv lyckades hålla sig undan men hade begått misstaget att besöka sin moder i Tiflis och kunde därigenom spåras. Han häktades i början av år 1943. Även modern häktades och avled efter tio års fångenskap. Egendomligt nog blev Goguberidse aldrig dömd utan hölls därefter fängslad utan formell dom.

Goguberidse synes hava suttit i fängelse i Tiflis i ett par år och överfördes därefter till Lubjanka. Förmodligen år 1950 kom han till Vladimir. I vilka celler han där till att börja med satt, visste icke Török, men han hade sig bekant, att den för beskickningen kände dr. Ernst K r e n n e r (719 B.26.10.55) sammanträffat med honom på ett tidigt stadium. I cell 75 hade Goguberidse emellertid suttit tillsammans med R e h e k a m p f f. generalen Monkhe, en Berlin-journalist Müller och en tysk vid namn von Stritski. I juni 1955 i samband med att översta våningen i Vladimir utrymdes för att emottaga den tysk-böterrikiska polisgruppen från Alexandrovsk hade Goguberidse överförts till cell 68. Den 27 september 1955 kom han till cell 63 samtidigt som Török överfördes till cell 64. I såsnämnda cell träffade Török för första gången Pataridse. Den 5 november 1955 överfördes Török och Pataridse till cell 63 och kommo då tillsammans med Goguberidse.

I mitten på september 1956 anlände till Vladimir en OSO-kommission från Moskva i syfte att undersöka, vilka fångar som

skulle kunna frigivas. Kommissionen befattade sig icke med de utländska fångarna, vilket ledde till hungerstrejker och andra demonstrationer. De ryska fångarna fördes emellertid den ena efter den andra inför kommissionen och, därest de frigåvos, återkommo de aldrig till cellen utan fångvaktaren avhämtade deras tillhörigheter. Goguberidse kom emellertid tillbaka från förhöret likblek av vrede och omtalade, att han ställt till med ett våldsamt uppträde, skällt ut kommissionen grundligt och kastat dem allsköns tillmälen i ansiktet. Till allas överraskning blev Goguberidse ändock några dagar senare - den 21 september - frigiven. Török trodde, att han återvänt till Tiflis.

Goguberidse var en av de finaste och bästa människor Török någonsin träffat och absolut pålitlig. Török kunde emellertid icke erinra sig, att Goguberidse någonsin berättat om Wallenberg eller sagt, att han vistats på sjukhuset i Vladimir.

I cell 63 sutto bl.a. M u l l e samt de av denne omnämnda Igor M e r m e l s t e i n, Karl L a u b e och Hans S p i e s s. Horts-Teodor Mülle hade under fängelsevistelsen uppträtt mycket anständigt och lämnat prov på god kamratanda. Han vore emellertid enligt Török möjligen något fantasifull.

I samma cell fanns även finnen Vladimir Bastamov (märk stavningen), vilken själv vid flera tillfällen legat på sjukhuset i Vladimir. Han hade frigivits i juli 1956 och som sin hemadress uppgivit Rahapajin Kulu 3, Helsingfors. Innan Török kom till cell 63, hade där tillsammans med Goguberidse suttit en synnerligen pålitlig finne vid namn Maximoff, vilken frigavs den 20 oktober 1955.

Även den ovannämnde Brugger hade träffat Goguberidse.

Török omtalade på min fråga, att han aldrig träffat Frank Olmody Posch under fångenskapen men däremot omedelbart efter kriget i Bad Ischl, då båda arbetade för CIC. Posch vore en utpräglad skojare, som saknade samvete och idéologi och gjorde vad som helst för pengar. Huruvida det vore tänkbart, att Posch ginge ryssarnas ärenden, ville Török icke uttala sig om. Posch hade emellertid frigivits ur fångenskapen tillsammans med ung-raren Ladislaus Pap, vilken för närvarande befinner sig i Tyskland på inbjudan av generalen Biddenbrock. Pap kunde på goda grunder misstänkas att tillsammans med sin väninna Erna Hausner, vilken också återkommit från fångenskapen och numera är nakendansös

på "Moulin Rouge" i Wien, arbetade som tysk agent.

För det intresse det må hava, följer nedan namnen på de medfångar, som Förök hade under vistelsen i Vladimir.

Från december 1955, karantäncellen nr. 20:

Armin Rentmeister, häktad i Wien, troligen kommunistagent.
Franz Pötsch.

En månad senare cell 18:

Generalen Karl Spalke,

general Hansen, överstelöjtnant Dietrich von Oertzen, Hansens adjutant.

Schulgin, rysk emigrant och journalist Ukrainas sista parlamentsledamot under tsartiden.

Vladimir Bastamov,

Dr. Ernst Krenner,

" Siegfried Müller, tysk, Abwehr.

Alexander Haidu, ungrare,

Michael Livanos, grekisk kommunist,

Ladislau Pap,

Mii, japan,

Från den 27 september 1955; cell 64:

Leon Pataridse,

Tomashevsky, rysk emigrant från Kina,

Inagaki, japan, tagen i Korea,

Massami Okamoto, japansk industriman, tagen i Mandshuriet.

Narimatsu, japan,

generalen Go-Jau-Lin, stabschef vid en nationalistisk armé i Mandshuriet,

Reginald Arthur Hubbard, kanadensare,

Jakob Höchli, schweizare.

Från den 5 november 1955, cell 63:

Lucien Gouazé, Emil Brugger, Goguberidse, Pataridze, Tadeus Bukowsky, polsk,

Bedir Kimirkaya, tyrk, tagen vid besök hos systemen i Azerbadjan januari 1949 eller 1950, nu i Potma.

Vladimir Usbenski, statslös, född i Kina, kom vid två års ålder till en familj i Belgien, överlöppte under kriget till tyskarna och 1942 till ryssarna. Kvar i Vladimir.

forts.

I februari 1956 tillkommo Igor Mermelstein, Karl Laube, Hans Spiess, Horst-Theodor Mülle, Vladimir Bastamov, ^{samt} Jacques Rossi, alias Francois Heymann, född och uppvuxen i Frankrike, kom tidigt till Polen och som kommunist 1937 till Ryssland, där han tog sig namnet Rossi men häktades samma år, satt bl.a. i Narilsk, är nu frigiven och lär bo i Samarkand, men lär hava vänt sig till franska ambassaden i Moskva med begäran om hjälp för repatriering.

Senare tillkom från Novotjerkassk

Leo Dörre, statslös, bodde i Wien.

Med Goguberidse i cell 63 satt före Törköks älskomet finnen Maximoff, schweizaren Jakob Höchli och skojaren "Earl of Wymouth". Alla frigivna den 20 oktober 1955.

Wien den 25 februari 1957.

(Erik Brönerhielm).

P.M.

angående samtal den 25 februari 1957 med Johann Spiess.

Johann (Hans) Spiess, född den 27 december 1920, bosatt Neuhaus bei Weissenbach/Triesting.

Spiess visade sig vara en enkel man men med ett ganska gott minne. Han hade häktats på våren 1948 och suttit i Baden, Neukirchen och Lemberg innan han i oktober samma år kom till Potma. Därifrån fördes han i maj 1951 till Verchne Uralsk och på våren 1954 till Alexandrovsk. Han anlände den 12 februari 1956 till Vladimir, där han ett par dagar satt i cell 73 eller 74 varefter han överfördes till cell 63. I denna satt han till sin frigivning den 21 september 1956, då han överfördes till den s.k. Paulusvillan och slutligen anlände till Österrike den 23 december 1956.

De upplysningar han gav över förhållandena i cell 63 och om medfångarna där överensstämde med Töröks ehuru de voro mindre fullständiga. Spiess kände väl Goguberidze men hade aldrig hört denne tala om Wallenberg. Spiess kände icke igen Wallenbergs namn och erinrade sig intet om någon svensk eller annan diplomat från Budapest. Han nämnde däremot, att Goguberidze sagt sig hava legat två eller tre år i sjukhuset i Vladimir i ensamcell. Goguberidze hade också tillsammans med Pataridze någon gång under tiden för vistelsen i cell 63 tillfälligt under en månad legat på sjukhuset.

Spiess hävdade, att då han kom till cell 63 hade Lucien Gouazé redan övertagit cell 59. Spiess visste att Gouazé arbetat i Budapest och suttit fången endast i Moskva och Vladimir. Vidare kände Spiess schweizaren Brugger, vilken han betecknade som en "yrkesspion", som före kriget

arbetade för engelsmännen och efter kriget för amerikana. Spiess kunde dock icke erinra sig att ~~Sequazéides~~ eller Brugger skulle ha talat om Wallenberg eller någon annan svensk. Såväl ~~Sequazéides~~ som Brugger funnos alltså kvar i Vladimir.

Spiess berättade vidare, att han på våren 1951 i ett genomgångsläger i Kubysjeff träffat en person vid namn Andersson, som uppgav sig vara svensk. Spiess trodde dock att Andersson snarare vore en östpreussare, som i kriget deltagit i Waffen SS. Andersson vore en stor och stark man i 30-års åldern med blont, vågigt hår. Senare hade Spiess i Alexandrovsk träffat en numera frigiven holländare vid namn van Panheiss, som kände Andersson mycket väl.

Wien den 26 februari 1957.

(Erik Bräunerhielm)

Mulle

samtal rörande Goguberidse
och Emil Brugger
148 B 26.2.1957

Wien den 5 mars 1957.
Nr 167. bil.
R 18. Strängt förtroligt.

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

./.

Härmed får jag vördsamt insända uppteckningar rörande
samtal med Eugen Török, dr Ernst Krenner, Igor Mermelstein
och Karl Laube angående georgiernas Simon Goguberidse och
schweizaren Emil Brugger.

Utöver Töröks tidigare vittnesmål rörande Brugger,
vilket den förre på vissa punkter kompletterat, ha inga nya
positiva upplysningar erhållits genom dessa samtal.

Sven Aylard

1527

167 100 Wien 167/1952

P.M.

angående samtal med Eugen Török.

Vid ett par nya sammanträffanden med Török har denne kompletterat sitt vittnesmål om schweizaren Emil Brugger.

Török sade sig nu minnas, att det var Brugger som troligen någon gång under tiden november 1955 - februari 1956 i cell 63 berättat något om Wallenberg. Berättelsen torde ha hänfört sig till år 1950 eller första halvåret 1951 och hade förmodligen gått ut på att Brugger själv varit i knackningsförbindelse med Wallenberg vid denna tid eller möjligen blott att Brugger träffat någon annan som haft kontakt med Wallenberg.

Töröks tidigare uppgifter att Brugger påstått att Wallenberg funnits i Vorkuta vore en ren konstruktion. Török hade för sig att Brugger endast suttit i Vorkuta och Wladimir och hade därför trott att det var i Vorkuta Brugger erfarit något om Wallenberg. I själva verket visste han icke alls var kontakten skulle ha ägt rum. Såvitt han nu mindes, måste Brugger ha kommit till Wladimir före 1950. Brugger hade suttit i Corpus II vid flera tillfällen.

Då jag frågade Török om de uppgifter schweizarna lämnat om honom, svarade han, att de tydligen fått hela historien om bakfoten. Att han skulle ha sagt sig själv ha träffat Wallenberg 1950 föll på sin egen orimlighet. Han hade ju häktats först 1953. Det vore möjligt att han sagt, att Janscy kunde tänkas känna till Bruggers berättelse om Wallenberg, men han hade aldrig frågat Janscy själv härom.

Török sade sig nu minnas, att Lucien Gouazé sagt sig antingen personligen ha träffat Wallenberg i Budapest eller väl känt till dennes verksamhet därstädes. Med anledning därav hade Gouazé under fängelsevistelsen sökt efterforska Wallenberg, dock utan resultat.

Wien den 28 februari 1957.

1528

WOODROW WILSON 1879-1913

Goguberidse hade varit en synnerligen livlig och talför person, som berättade mycket om sina upplevelser. Krenner kunde dock icke erinra sig att Goguberidse någonsin yppat något om Wallenberg. Krenner trodde att Goguberidse före deras sammanträffande legat på sjukhuset i Vladimir och hade hört, att han även senare varit där.

Krenner ansåg, att den ryska förklaringen rörande Wallenbergs död 1947 måste vara en ren osanning. Ryssarnas påstående, att alla spår efter en så viktig fånge som Wallenberg skulle ha försvunnit, vore groteskt. I detta sammanhang nämnde Krenner, att då de österrikiska myndigheterna så sent som år 1950 gjorde en framställning rörande Krenner, ryssarna svarade med att förneka all kännedom om honom.

Igor Mermelstein (jfr 86 B 5.2.1957) omtalade att han kommit till Wladimir i februari 1956, tillsammans med bl.a. Spiess och Laube. Dessa tre hade till en början satts i cell 63 (börmenligt Török vara 64) där i övrigt huvudsakligen japaner sutto, men efter några veckor överförts till cell 67 (bör enligt Török vara 63). De hade där sammanträffat med bl.a. Török, Goguberidse och Brugger. Gouazé

1529

satt under denna tid redan i en annan cell. Mermelstein kunde emellertid icke erinra sig att vare sig Goguberidse eller Brugger talat om Wallenberg. Möjligen kunde det bero på att de nykomna mestadels höllo ihop i en grupp för sig och icke talade särskilt mycket med dem som redan suttit i cellen en längre tid.

Mermelstein vistades på sjukhuset i Wladimir troligen från juli till september 1956. Han hade först suttit i en cell i andra våningen tillsammans med en japan men efter ett par veckor förts till tredje våningen, där han delade cell med en rysk emigrant och journalist vid namn Vasiljev. Strax innan hade Brugger delat cell med Vasiljev. I ena granncellen satt den ryske emigranten Schulgin och i den andra en georgier vars namn slutade på -illi och som tydligen hade hört till Goguberidses motståndsgrupp i Georgien.

Enligt Mermelstein användes sjukhuset i stor utsträckning för att isolera betydande fångar. Bl.a. hade han av Vasiljev erfårit, att i samma våning satt en tydligen mycket betydande och strängt bevakad ryss, som dock ingen kände namnet på - fångarna tilltalades alltid med nummer. Vid denna tid sutto i understa våningen, såvitt han visste, endast kriminella ryska fångar.

Mermelstein meddelade, att den finne i Wladimir, som kände till polacken Kalinski, var Bastamov.

Karl Laube, adress Industriegasse 25, Wiener-Neustadt, lämnade med Mermelsteins vittnesmål överensstämmande uppgifter om ankomsten till och förhållandena i Wladimir. Han var dock osäker om cellnumren. Han hade icke hört någon tala om Wallenberg eller andra svenskar.

Enligt Laube hade Brugger suttit i Inta, Verchne-Uralsk och Wladimir. (Schweiziska beskickningen har bekräftat att Brugger var i Verchne-Uralsk.)

Wien den 27 februari 1957.

Erik Braunerhielm

11.3.57

CHIFFER

sjöborgsutredningen

Pa 5

P

2

Eu^I

Svensk
H e l s i n g f o r s

Primo Beskickningen Bonn meddelat att från sovjetrisk fångenskap återvända tysken Rehekampff, som suttit i samma cell i Vladimir som en georgier vid namn Goguberidse större delen av tiden mars 1949 - oktober 1955, meddelat att han och G. vid flera tillfällen diskuterat fallet Wallenberg men att han icke erinrar sig att G. har lämnat några som helst konkreta uppgifter om Wallenbergs öde efter 1947. Däremot hade G. av medfångar hört talas om att Wallenberg intill 1947 varit fången i Moskva.

Secundo En annan tysk vid namn Mulle uppger att han vistats i samma cell som Goguberidse från februari 1956 till september 1956 och att G. då Pravda publicerade kommunikén efter Erlanders besök i Moskva yttrat att han antingen 1951 eller 1952 i Vladimir-fängelsets sjukhus av medfångar erfarit att Wallenberg då befann sig i isolerad cell i sjukhuset. Mulle har uppgivit namn på fem förutvarande Vladimir-fångar som suttit tillsammans med Goguberidse, varav en finne vid namn Vladimir Bastamov, frigiven juli 1956 och sannolik adress Rahapajn Kutu 3, Helsingfors.

Tertio En annan Heimkehrer vid namn Török har uppgivit att finnen Maximoff, frigiven oktober 1955, även torde känna till Goguberidses berättelse om Wallenberg. Török anser Maximoff vara pålitlig.

Quarto Benäget sök erhålla uppgifter finnarnas tillitlighet och hör dem så utförligt som möjligt om deras

kännedom om Goguberidse och förhållandena i Vladimir.

Quinto För Eder information. Ett antal nya spår pekar på att Wallenberg kan ha vistats i sjukhuset i corpus II i Vladimir-fängelset under en längre tid efter 1947.

Cabinet

Mulle

Avskrift av strängt förtroligt
ochpersonligt handbrev från förste
sekreteraren Braunerhielm till
sekreteraren Lorentzon, dagtecknat
Wien den 14 mars 1957.

Vid en genomgång av våra dossieer återfinner jag
Toryns vittnesmål om Tomsen (697 B.30.10.56). Jag vill
därför blott personligen framkasta den frågan om det kan
finnas någon möjlighet att Tomsen uppgivit sig för att
vara Wallenberg och att det i själva verket är honom
som Goguberidse, Brugger och Schöggl kan ha hört talas
om i sjukhuset i Vladimir.

Mulla

Utdrag ur P.M. ang.samtal med Frank Olmody
Posh den 23 mars, (bil.Wien 244,1.4.57)

(52 i Vl.)
Jag sporde Posh om icke i denna cell
även suttit en georgier. Detta bekräftade
Posh, men kunde icke påminna sig namnet. Då
jag frågade, om detta slutat med ändelsen
-idse, mindes Posh genast Goguberidse. På min
fråga om den sistnämnde kunde tänkas hört
samtalet med Martin, svarade Posh nej och till-
lade att Goguberidse blott kände till Van de
Wals. Han ändrade sig emellertid och omtalade,
att Goguberidse haft någon uppgift om Wallen-
berg, vilken dock endast byggde på hörsägen.
Litet senare under samtalet erinrade sig Posh,
att Goguberidse vid något tillfälle, när och
var vet han dock icke, satts i en cell, i vil-
ken hans medfänge tidigare genom knackningar
erfarit, att Wallenberg befann sig i samma
fängelse. Efter ytterligare en stund tillfogade
Posh, att Goguberidse sagt sig ha diskuterat
Wallenberg med generalen Stahel.

Då jag försökte plocka ur Posh, i vilka cel-
ler i Vladimir han suttit vid olika tillfällen,
något som Posh har mycket svårt att redogöra
för, kom han plötsligt på att han i cell 6
på våren 1955 träffat förre japanske konsuln
i Mukden, Nakamura, och att denne uppgivit, att
en japan, som då satt i cellen mitt emot - tro-
ligen nr 16 - tillsammans med Lucien Goazé och

finnen Maximoff, vid ett tidigare tillfälle uppgivit, att Wallenberg befann sig i sjukhuset i Vladimir.

Mitt eget intryck är att Posh uppenbarligen fantiserat om både Goguberidse och Nakamura. Han har ytterst lätt för att tro det han själv vill tro. Då han exempelvis märkte, att jag var intresserad av Goguberidse, har han genast "erinrat sig" att även denne visste något om Wallenberg. För kontrollens skull synes emellertid Günther Martin böra höras liksom även finnen Maximoff, vilken senare, som bekant, också varit tillsammans med Goguberidse (jfr samtalet med Török in fine, 148 B 26.2.1957).

Wien den 30 mars 1957.

/u/ Erik Braunerhielm

Bil.hbr² Lundström-Lorentzon
5.4.57

Mulle

Utdrag

P.M. ang.samtal med
dr.Karl Supprian den 4.4.57

Den 11 september 1950 aterkom Supprian och medfångarna till cell 45, där han förblev till den 27 januari 1951, då han och Walter Schmid flyttades till cell 46 i II.Stock. Endast Supprian och Smid sutto i denna cell till en början. Det tillkom senare förutnämnde polske läkaren Erzler och en georgier vid namn Gogiberidse. Den senare var en rysk emigrant, som under ca 18 år levat i Paris och skulle ha gjort sig känd som en stor motståndare till kommunismen. Han är född omkring 1900. Supprian känner Gogiberidse som en "seriös" människa.

Av von Rehekampff, som numera är bosatt i Darmstadt, har Supprian hört talas om, att Gogiberidse numera skulle vara frigiven. Förmodligen har v.Rehekampff fått denna uppgift i Finland, där han vistades en viss tid, sedan han blivit frigiven från rysk fången-

skap.

I denna cell (14 i bottenvåningen fr. dec. 53)
voro medfångarna general Mohnke, amiral Voss,
Gogiberidse, von Rehekampff, Haertel, Günther
Martins och en japan vid namn Hideji Tsunetsuka.

Corpus 2 var nämligen icke blott sjukhus
utan innehöll också isoleringsceller. Supprian
hade bildat sig den uppfattningen, att alla ryska
fångar i Vladimir efter domen isolerats i corpus
2. På liknande sätt hade Gogiberidse också
varit isolerad i flera år. Först därefter fick
han komma tillsammans med andra fångar. Detta
skulle vara liksom en ynnest.

Såvitt Supprian känner till, har Gogiberidse
icke talat något om, att han suttit tillsamm s
med Wallenberg. Denne kände till namnet Wallen-
berg, då det talades om honom då och då i Wladi-
mir, varigenom även Gogiberidse fått vetskap om
honom.

Hamburg den 5 april 1957.

/u/ Sten Lundström

Bil.hör Lundström-Lorentzon
5.4.57

Malla

Utdrag .

P.M. ang.samtal med
tyske majoren a.D.Ernst-Wilhelm
Keitel.

Jag förde därefter Gogiberidse på
tal. Keitel kände till att en georgier
med detta namn suttit fängslad i Vladimir.
Något ytterligare kände Keitel däremot ej
till om Gogiberidse.

Hamburg den 5 april 1957
/u/S.Lundström

[Faint, illegible text]

(153)

Mulle

Bil.hbr Lundström-Lorentzon
10.4.57

UTDRAG

P.M.ang.samtal med
Eduard Bretthauer den 8.4.57

Jag förde därefter Goguberidse på tal. Om
denne kände Bretthauer till, att han suttit i
en cell tillsammans med en son till en general
Kuticpoff. I samband med att Kuticpoff 1951 var
tillsammans med bl.a. Bretthauer i corpus III
lyckades Kuticpoff vid ett tillfälle under en
promenad i den till fängelsebyggnaden hörande
rastgården utväxla några ord med Goguberidse, som
samtidaigt promenerade i den intilliggande rast-
gården. Härigenom fick Bretthauer veta att
Kuticpoff och Goguberidse kände varandra.

Bonn den 9.4.57
/u/S.Lundström

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Mulle
Bonn den 10 april 1957.
Strängt förtroligt.

Broder,

I anslutning till mitt handbrev till Dig den 13 februari, varmed jag översände promemorior om samtal med Günther von Rehekampff och Horst-Theodor Mülle om Gogiberidsees ut-sagor om Wallenberg, ber jag få meddela att Leifland i lördags hade ett nytt samtal med Rehekampff, sedan vi genom Mülle fått kännedom om att denne önskade komplettera sina tidigare lämnade uppgifter. Som Du finner av närslutna P.M., säger sig Rehekampff numera erinra sig att Gogiberidse någon gång mellan år 1950 och 1953 för honom uppgivit att han, då han vid tillfälle vårdades i Wladimirlegrets sjukhus, av en sovjetisk medfånge erfarit att Wallenberg skulle vistas i sjukhuset.

Jag vill tillägga att Lundström, som i förrgår anlände till Bonn och beräknar stanna där veckan ut, haft tillfälle att läsa igenom promemorian.

u/ Ole Jödahl

Herr Utrikesrådet Å s t r ö m,
Stockholm.

Mulle

E. M.

Över samtal den 6 april 1957 med Günther von Rehekampff i dennes bostad, Mauerstrasse 12, Darmstadt.

Horst-Theodor Mulle, med vilken jag den 11 februari i år hade ett samtal om Simon Gogiberidses utsaga om Wallenberg, meddelade mig per telefon den 4 dennes att han den 20 mars fått ett brev från Rehekampff, i vilket denne meddelade att han, sedan han efter mitt besök hos honom den 10 februari sökt ytterligare i sitt minne, numera gärna önskade komplettera sina då lämnade uppgifter. (Det må inskjutas att Mulle och Rehekampff redan före mina samtal med dem i februari brev-växlade med varandra; de från Sovjetunionen hemkomna fångarna upprätthåller ju sinsemellan en livlig korrespondens om sina kamraters öden.) Rehekampff hade i sitt brev till Mulle uppgivit att han skulle kontakta beskickningen i denna angelägenhet.

Då jag på kvällen den 6 dennes hade ett samtal med Rehekampff i dennes bostad i Darmstadt, meddelade han inledningsvis att han, såsom han uppgivit för Mulle, haft för avsikt att tillskriva mig men ännu icke haft tillfälle därtill. Under vart samtal lämnade Rehekampff följande kompletterande utsaga, vilken jag för hand nedskrev och vars riktighet han därefter vitsordade med sin namnteckning och förklarade sig beredd att bestyrka med ed (namnen inom klammer ingår ej i originalet):

Beim Besuch vom Herrn L-d /Leifland/ vor etwa zwei Monaten konnte ich mich an folgende Tatsache nicht mehr erinnern, die mir jetzt wieder eingefallen ist. Irgendwann in den Jahren zwischen 1950-1953 hat mir S.G. /Simon Gogiberidse/ folgendes erzählt. Während eines seiner Krankenhausaufenthalte (in Gefängnis-Krankenhaus) hat ihn dort ein russischer Mitgefangener zu wissen gegeben, dass unter den im Krankenhaus in strenger Einzelhaft gehaltenen Gefangenen auch ein Schwede sei, und zwar sei dieses Wallenberg.

Ich bemerke hierzu, dass das Gefängnis-Krankenhaus nicht nur als Krankenhaus diente, sondern dass dort erwiesensmaßen auch einzelne Gefangene in strenger Isolierung gehalten wurden.

bei denen man Wert darauf legte, dass auch die Masse der übrigen Gefangenen nichts von ihrer Anwesenheit wusste.

Diesen Bericht von S.G. habe ich vom Anfang an als zweifelhaft angesehen, da die Nachricht durch mehrere Hände gegangen war und ein jeder von uns wusste, wie leicht unter dem Einfluss der Gefängnispsychose Phantasienachrichten geboren wurden. Zudem habe ich im Laufe der gesamten acht Jahre, die ich im Gefängnis in Wladimir verbrachte, diese Nachricht kein einziges Mal von anderer Seite bestätigt erhalten. Aus diesem Grunde war sie mir als höchst dubios entfallen, als mir Herr Leifland das erste Mal die Frage stellte, ob ich von S.G. etwas über den Fall W. gehört hätte.

gez. Günther von Rehekampff

Darmstadt, d. 6.4.57

Vorstehende Aussage bin ich jederzeit bereit, durch einen Eid zu bekräftigen.

gez. Günther von Rehekampff

Darmstadt, d. 6.4.57

Om de olika punkterna i denna utsaga lämnade Rehekampff under vårt två timmar långa samtal följande kompletterande upplysningar.

Om den ryske medfånge, som lämnat Gogiberidse uppgiften om Wallenberg, hade Gogiberidse - såvitt Rehekampff kunde erinra sig - icke berättat något. Rehekampff kunde alltså icke säga om det rörde sig om en fånge som vistades i Wladimir-fängelsets sjukhus för att vårdas för sjukdom, eller om frågan vore om någon som man av annan orsak isolerade från de andra fångarna (jfr stycke 2 i Rehekampffs utsaga). Ej heller hade Rehekampff av Gogiberidse erfarit huruvida den ryske fången själv skulle ha varit i kontakt med Wallenberg - exempelvis genom knackningsförbindelse eller sammanträffande i korridorerna - eller om han i sin tur byggde på uppgifter från en annan medfånge.

Rehekampff erinrade sig att han, då Gogiberidse sagt honom att Wallenberg skulle vistas i fångelsesjukhuset, svarat att han starkt betvivlade riktigheten av denna uppgift. Vore den ryske fången, hade han sagt till Gogiberidse, verkligen helt säker på att det vore frågan om Wallenberg? Kunde det exempelvis icke tänkas att han hört talas om att en västerländsk diplomat skulle vara intagen där och att han, som Rehekampff uttrycker sig i sin skriftliga utsaga, "under den Einfluss der Gefängnispsychose" därav dragit den förhastade slut-

satsen att det rörde sig om Wallenberg?

På min fråga huruvida Rehekampff närmare kunde fixera den tidpunkt då Gogiberidse talat om Wallenberg svarade han att det måste ha varit rätt lång tid innan han lämnade Wladimir (november 1955). Han höll det för troligast att det varit antingen år 1950 eller 1951, mindre troligt 1952, möjligen - men icke sannolikt - så sent som 1953. Närmare kunde han icke säga, trots att han letat mycket i minnet den senaste veckan.

Efter det i utsagan nämnda tillfället hade Gogiberidse icke ytterligare för Rehekampff nämnt den ryske fångens uppgifter.

Anledningen till att Rehekampff, trots mina frågor vid besöket den 10 februari, då icke kunde erinra sig något om Gogiberidse's utsaga om Wallenberg vore följande. Under de dryga tio år, från maj 1945 till oktober 1955, som Rehekampff tillbragt i sovjetiska fängelser hade han otaliga gånger fått höra att någon medfånge iakttagits eller skulle vistas i ett bestämt läger. Det hade varit omöjligt att lägga alla dessa uppgifter på minnet; erfarenheten lärde dessutom att ett mycket stort antal av dem var synnerligen svagt underbyggda. Rehekampff hade så småningom tagit till uppgift att närmare söka kartlägga och lägga på minnet dels tysk-baltarnas, dels de tyska krigsfångarnas från Heeresgruppe Kurland öden. (Fångarna i Wladimir hade var sin "sektor" att följa: Rehekampff de nyss nämnda grupperna; Superian f.d. diplomater och konsulatstjänstemän; en tredje en annan strängt avgränsad grupp. Sedan sålunda olika kategorier av fångar hänförts till en viss "Sachbearbeiter", ökades möjligheterna att någorlunda säkert följa olika fångars öden. - Såsom omtalats i min P.M. den 13 februari, är Rehekampff av tysk-baltiskt ursprung och var vid kapitulationen tolk vid den tyska armégruppen i Kurland.) Han hade däremot icke på samma sätt bemödat sig att lägga på minnet uppgifter om andra fångars öden. Gogiberidse's uppgift något av åren 1950-1953 hade därför fallit honom ur minnet och han hade icke erinrat

sig densamma vid mitt besök hos honom den 10 februari. Gogiberidses och hans samtal låge ju dessutom långt tillbaka i tiden, troligen sex eller sju år.

På min fråga svarade Rehekampff att han fortfarande vore mycket tveksam om huruvida Gogiberidses uppgift från 1950-1953 kunde tänkas innehålla någon kärna av sanning.

Utöver den 1 min P.M. den 13 februari in fine citerade Supprian nämnde Rehekampff följande tre tyskar vilka vid något tillfälle delat cell med Gogiberidse:

1. F. generalen M o h n k e, Hamburg. Vistats tillsammans med Gogiberidse "en längre tid".
2. F. amiralen V o s s, Berchtesgarden. Tillsammans med Gogiberidse cirka två månader.
3. F. överstelöjtnanten Rudolf P a l t z o, bosatt i Kaiserslautern, för tillfället möjligen placerad vid ett Bundeswehrförband i Frankfurt.

Jag vill tillägga att jag i går kvälle hade tillfälle att i min bostad samtala med Mülle om Gogiberidses utsaga om Wallenberg år 1956. (Mülle är numera bosatt i Bonn och anställd vid ett förlag i stadens närhet.) Härvid bekräftade Mülle sina tidigare uppgifter, se min P.M. den 13 februari; något av särskilt intresse framkom emellertid icke, utöver en varning för att sätta allt för stor tilltro till Bastanov, som enligt Mülles mening vore en föga trovärdig person.

Bonn den 3 april 1957.

(Leif Leifland)

Mulle

Bil.hbr Lundström-Lorentzon
10.4.57

UTDRAG

P.M.ang.samtal med
öv.löjtn.G.Geissler den
10.4.57

Namnet Gogiberedse nämndes för
Geissler, men detta sade honom ingenting.
Han hade ej hört talas om honom.

Bonn den 12 april 1957.

/u/ S.Lundström

Öst. hbr Luncertm / kronan
10. 4. 57

Utdrag

P.M.

ang.samtal med tyske medborgaren köpmannen
Heinrich B i e r m a n n.

På fråga om det fanns några georgier i
Vladimir förklarade Biermann, att han lärt
känna en sådan man där. Det var Katariuse
en ordentlig men dock något kolerisk man, som
varit socialdemokrat och som 1920 emigrerat
till Turkiet. Biermann hade vidare hört
talas om men aldrig suttit tillsammans med
Goguberidse jämte ytterligare en georgier
vars namn Biermann ej kunde komma ihåg. De
hade alla namn om sig att vara tillförlitli-
ga.

Bonn den 9 april 1957
/u/ Sten Lundström

Bib. hbr funktion hörsam
12.4.57

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Strängt förtroligt.

Mulle

P.M.

engående samtal med Dr. Dietrich von Oertzen,
född 1887, med bostad under adress Mehlem,
Wulkanstrasse 45, tel 12 653.

Samtalet med von Oertzen kom till stånd på dennes
arbetsplats i Institut Finanzen und Steuern i Bonn, Am
Markt 14, torsdagen den 11 april 1957.

von Oertzen förklarade att han i augusti 1944 blev krigs-
fånge i Bukarest, där han då tjänstgjorde som överstelöjtnant.
Efter tillfångatagandet blev han med flyg fördd till Moskva,
där han i september 1944 blev insatt i Lefortovskaja-
fängelset. Där förblev han i stort sett till slutet av
november 1948 med undantag för några dagar, varunder han
underkastades förhör i Ljubljanka-fängelset.

I Lefortovskaja-fängelset satt von Oertzen först i cell
145 i tredje våningen fram till sommaren 1945. Till denna
cell kom i april eller maj 1945 den sociale medarbetaren
vid tyska beskickningen i Bukarest, Langer, som dessförinnan
suttit tillsammans med koedl i cell 144 på andra sidan
korridoren. Därefter blev von Oertzen överflyttad till en
cell med nr 208 eller 209, som låg i utbyggnaden i fjärde
våningen, där han blev kvar till våren 1946, då han kom till
cell 101 i andra våningen alldeles intill trapphuset och
rakt under cell 153. I cell 101 var von Oertzen kvar till

november 1948.

Under uppehållet i Lefortovskaja-fängelset erfor von Oertzen genom knackningsförbindelser, att en man vid namn Wallenberg fanns i fängelset. Meddelandet innehöll endast denna uppgift och något därutöver kände von Oertzen ej till om Wallenberg under fångenskapen. von Oertzen kan numera ej erinra sig om han fick detta meddelande medan han satt i cell 145 eller 101. Till någon av dessa celler var det dock underrättelsen kommit bland en mängd andra upplysningar om medfångar. Vem som lämnat uppgiften kan han ej erinra sig. Han lade ej namnet Wallenberg särskilt på minnet. von Oertzen utgick ifrån att det kunde röra sig om någon tysk medborgare från Schlesien, enär han kände till att där bodde en familj med detta namn. Först efter frigivningen har von Oertzen fått reda på att ommälande Wallenberg är svensk och även erhållit närmare upplysningar om Wallenbergs person.

Sedan von Oertzen närmare tänkt efter uppger han, att det möjligen kunde vara av Landwehr von Pragenau eller av överstelöjtnant Braun, vilken avlidit under fångenskapen, han erfarit uppgiften om Wallenbergs existens i Lefortovskaja-fängelset.

I november 1948 transporterades von Oertzen till Wladimir, där han insattes i corpus III först i cell 53. Han blev senare omflyttad fem - sju gånger. Därvid kom han bl.a. till cell 18 och cell 76. Numren på de celler han för övrigt varit insatt i kommer han ej längre ihåg. Sommaren 1950 satt von Oertzen i corpus I medan corpus III renoverades. Han har även varit insatt i sjukhuset i corpus II. Det var dels 1949, då han tillsammans med en japan vid namn Maino satt i en tvåmanscell i bottenvåningen, och dels satt han i sjukhusets andra våning en tid under 1950. Han kan ej erinra sig något närmare därom. Cellnumren kommer von Oertzen ej ihåg. Det fanns - såvitt han kunde erinra sig - 18 eller 19 celler i sjukhusets bottenvåning, där alla cellerna var av samma format. Hur många celler som fanns i sjukhusets andra våning kunde von Oertzen ej minnas.

I Wladimir hörde von Oertzen ej vid något tillfälle tales

om att svenske fångar skulle finnas där. Ej heller hörde han att någon med namnet Wallenberg skulle finnas där.

Bland medfångarna i Wladimir räknade von Oertzen upp följande:

Dr Stelzer och hans hustru

Dr Verwerk (nu verksam i Bonn)

Rensinghoff (nu i utlandstjänst, troligen i Belgrad)

Muschke,

Wittern (nu tysk konsul i Johannesburg)

Mohrmann (nu tysk ambassadör i ~~Paris~~ ^{Berlin})

Dr Pörzgen (nu utrikeskorrespondent i Moskva)

Graf Adelman

Schellhorn (lider av stark åderförkalkning)

Jag ställde frågan om von Oertzen kände någon österrikare vid namn Schöggel. Härtill svarade han, att Schöggels uppgifter fick tas med försiktighet. Han hör enligt von Oertzens uppfattning till den sortens människor, som man ej alltid får tro på. von Oertzen har aldrig sammanträffat med Schöggel utan endast hört talas om honom.

Janasy var en man, som upprätthöll knäckningsförbindelser natt och dag. von Oertzen satt länge tillsammans med honom. Janasy föreföll att vara en mycket förnuftig och tillförlitlig person.

På fråga om von Oertzen kände någon rysk medfånge vid namn Gogiberidse, förklarade von Oertzen, att han under en tidsperiod, som han ej närmare kan precisera, satt tillsammans med honom i en 16-manna cell, vars nummer von Oertzen ej heller kommer ihåg. Gogiberidse gjorde sig känd som en mycket vederhäftig man.

Även finnen Bastamoff kände von Oertzen till. Såvitt von Oertzen kunde påminna sig var Bastamoffs moder svenska och hans far en rysk officer. Självt lär Bastamoff ha tillhört den finska underrättelsetjänsten. von Oertzen ansåg honom vara tillförlitlig men visste också om att en del medfångar ej var av samma åsikt. Bastamoff hade vistats rätt mycket i sjukhuset i Wladimir, enär han hade magbesvär.

På hösten 1956 blev von Oertzen uppringd av tyske med-

bergaren Mülle, vilken han ej kände tidigare. Mülle hade kommit till Wladimir, sedan von Oertzen kommit därifrån, och anledningen till telefonsamtalet var att Mülle ville framföra hälsningar från några litauer och greker, som fortfarande var kvar i Wladimir, då Mülle blev frisläppt.

Rörande formatet på cellerna i corpus III förklarade von Oertzen att det fanns stora celler som var cirka 6 x 7 meter och inrättade för 16 fångar. Dessutom fanns andra celler i storleken 4 x 6 meter, avsedda för 5 fångar.

Roedl kände von Oertzen till från tiden i Bukarest. Enär Roedl ej återkommit och några uppgifter om honom på senare tid ej är kända trodde von Oertzen att Roedl sannolikt är avliden.

von Oertzen återkom den 14 oktober 1955 till Västtyskland från den ryska fångenskapen.

Under samtalet upprättade von Oertzen några skisser över Wladimir.

På förmiddagen den 12 april 1957 besökte jag på nytt von Oertzen på hans kontor.

Jag frågade om han kände till huruvida Schöggel någon gång varit i sjukavdelningen i corpus II. Härtill svarade von Oertzen att han ej kunde säga något positivt därom, enär han som förut framhållits själv ej träffat Schöggel. I Wladimir sökte emellertid de flesta fångar att även för lindrigare krämpor komma till sjukhuset, emedan förplägnaden var bättre där.

Därefter bad jag von Oertzen att om möjligt precisera när han suttit tillsammans med Gogiberidse. Angående detta kunde von Oertzen endast säga, att han varit tillsammans med Gogiberidse troligen i cell 45 och att von Rehekampff var där samtidigt.

När detta inträffade kunde emellertid von Oertzen ej minnas.

På fråga om Gogiberidse någonsin nämnt namnet Wallenberg, förklarade von Oertzen, att Gogiberidse pratade från morgon till kväll och att det därför var omöjligt att komma ihåg allt han sagt. von Oertzen har emellertid inget minne av att Gogiberidse nämnt något om Wallenberg.

Bonn den 12 april 1957.

Avskrift.

Mulle

DEUTSCHES ROTES KREUZ
Landesverband Berlin
Landesnachforschungsdienst

Berlin-Dahlem, den 15.4.1957.

Unser Zeichen: SN Ch-Ö/Mü.

An das
Schwedische Generalkonsulat
z.Hd. Herrn Zetterström

B e r l i n W 35
Rauchstr. 25

Betr.: W a l l e n b e r g Raoul, schwed. Staatsangehöriger.

Bezug: Geführter Schriftwechsel.

Sehr geehrter Herr Zetterström:

Vom Deutschen Roten Kreuz, Suchdienst Hamburg, Abt.II,
erhielten wir nachstehende Mitteilung:

"Am 4.4.57 suchte uns Herr Sten Lundström vom Schwedischen Auswärtigen Amt auf und bat darum, dass Sie uns davon in Kenntnis setzen, auf wen der Spurenhinweis zurückgeht, dass sich Raoul Wallenberg in den Jahren von 1948 - 1953 im Gefängnis Wladimir befunden haben soll. Herr Sten Lundström hat uns gebeten, ihm Ihre Nachricht an die Schwedische Botschaft in Bonn weiterzuleiten. Wir wären Ihnen dankbar, wenn Sie die Angelegenheit bevorzugt behandeln könnten."

Wir halten es nunmehr doch für das Beste, dass Sie von sich aus Herrn Lundström informieren und die Auskünfte aus Ihren Unterlagen übermitteln. Der Gewährsmann für die Aussage, dass sich der Gesuchte im Gefängnis Wladimir befunden hat, Herr Theodor M u l l e , Neuss, Graf Landsbergstr. 3, ist Ihnen bekannt.

Wir danken Ihnen für die Erledigung dieser Angelegenheit und zeichnen

mit vorzüglicher Hochachtung
(Oehlschläger)

Avskrift.

POLITUNDERSÖKNINGS PROTOKOLL

Mulle

Berör;

Raoul Wallenberg

Därtill förordnad verkställde undertecknad detektiv Torsten Westerberg tisdagen den 26 mars 1957 a skyddspolisens kansli följande förhör angående Raoul Wallenberg. Vid förhören upptecknades följande:

Representanten Vladimir B a s t a m o v uppgav sig vara född den 17 september 1906 i Sveaborg och kyrkoskriven i Helsingfors Ortodoxa församling samt bosatt härstädes Mechelingatan 4.A.27.

Tillfrågad i saken berättade Bestamov att han från februari månad år 1956 till den 25 juli nämnda år varit i Vladimir-fängelset i samma cell som georgiern Simon Gogiberidse. I samma cell var dessutom en österrikisk flygare vid namn Horst Teodor Mulle och en schweizare Emil Bruger. Under den tid den förhörde och Gogiberidse varit tillsammans hade de två blivit mycket goda vänner och anförtrött varandra allt de sett och hört inom fängelset. Trots detta hade Gogiberidse aldrig talat ett ord om Wallenberg. Den förhörde kom till den åsikten att Gogiberidse varken sett eller hört talas om Wallenberg. Däremot hade ovannämnda Bruger berättat att han i sin tur år 1955 i fängelset Verchne-Uralsk hade hört berättas att Wallenberg tidigare skulle ha varit i samma fängelse, men att han flyttats därifrån någon gång år 1954 eller 1955 till Vladimirfängelset. Till detta rykte satte den förhörde dock icke så stort värde i all synnerhet som Bruger allmänt ansågs för en sprakmakare.

Beträffande Mulle ansåg den förhörde att denne var begåvad med en livlig fantasi och att han gott och väl kunnat berätta vidare Brugers berättelse om Wallenberg med egna fantasitilllägg.

Vad isoleringen i Vladimirfängelset beträffar sade den förhörde att det från år 1948 till slutet av 1954 varit alldeles omöjligt för en fånge att få veta något om de isolerade. Först på hösten år 1954 hade fängelsemyndigheterna lättat på bevakningen av de isolerade och småningom placerat en efter annan i

1531

allmän cell. Den sista som varit isolerad, bergmästaren Menschagin från Smolensk, hade dock haft kontakt med andra fångar, även med den förhörde, och genom knackning meddelat sin identitet.

Något utöver detta, som skulle hjälpa till vid undersökningarna angående Wallenberg, hade den förhörde icke att berätta.

Studeranden Vasilij M a k s i m o v uppgav sig vara född den 13 december 1918 i Petersburg och kyrkoskriven i Helsingfors Ortodoxa församling samt bosatt härstädes Kalevagatan 45. E.55.

Vid förfragan berättade Maksimov att han nästan i ett års tid ända till den 21.10.1955 varit tillsammans med Simon Gogiberidse i Vladimurfängelset, men att Gogiberidse aldrig talat med honom om Wallenberg. Den förhörde var därför av den åsikten att Gogiberidse icke heller hört något om nämnda person.

Beträffande Török sade den förhörde att han aldrig sett honom, men att han nog hört att det i Vladimurfängelset fanns en ungrare med det namnet.

Någon med namnet Mülle sade den förhörde sig varken ha sett eller hört talas om.

Den förhörde tillade ännu ett han aldrig under hela sin fångenskap hört talas om Wallenberg.

Ort och tid som ovan.

Detektiv

Torsten Westerberg

Mulle

Utdrag ur handbrev från krim.assistenten
Lundström till sekr.Lorentzon, dagtecknat
Hamburg den 23 april 1957.

Endast ett fatal Heimkehrer, som suttit
i ryska fängelser eller läger ha ankommit
dit (Friedland) efter våren 1956. Jag har
sett igenom namnuppgifterna beträffande den
senare kategorien - cirka ett trettiotal -
och endast funnit den för oss tidigare kände
Mulle, som kunde vara av intresse för dagen.
Kontakten med honom hålles ju av Leifland.

Mulla

Bil. hbr Lundström-Lorentzon 23.4.57

Utdrag.

P.M. ang. samtal med
Rudolf ten Hompel den 22 april 1957.

Jag förde därefter namnet Gogiberidse på tal.
ten Hompel förklarade i anslutning härtill att han
aldrig träffat honom men kände till hans namn och visste
för övrigt endast att han hade namn om sig att vara
mindre tillförlitlig.

Hamburg den 22 april 1957.

/u/ S.Lundström

Mulle
Bil. hbr Lundström-Lorentzon 23.4.57

Utdrag.

P.M.

ang.samtal med H.Nietz den 22.4.57

Namnet Gogiberidse har Nietz endast hört
talas om genom Pataridse, som berättat, att
Gogiberidses fader varit en vitrysk general,
som råkat i fångenskap 1930.

Hamburg den 23 april 1957.

/u/ S.Lundström

Mulle

Utdrag.

Bil.hbr Lundström-Lorentzon 14.5.57

Strängt förtrolig.

P.M.

angående samtal med tyska medborgaren översten (a.D.) Rudolf P a l t z o , född 1904, hållet i dennes bostad i Kaiserslautern, Ottostrasse 20, söndagen den 28 april 1957.

På fråga om Paltzo kände till någon georgier vid namn Simon G o g i b e r i d s e , förklarade han, att denne varit insatt i Wladimir och att han nu skulle ha fått amnesti och vara bosatt i Tiflis. Paltzo betecknade Gogiberidse såsom en förträfflig person.

Namnet Mulle var helt obekant för Paltzo.

Hamburg den 14 maj 1957.

/u/ S.Lundström

Utdrag.

Mulla
Bil.hbr Lundström-Lorentzon
17.5.57

P.M. ang.samtal med
Friedrich Schildknecht.

Schildknecht förklarade, att han ej kände
till namnen Gogiberidse och Patariidse (vilka
namn jag nämnde).

Bonn den 17 maj 1957.

/u/ S.Lundström

PM

angående samtal med tyske medborgaren bilreparatören Fritz Sperlich, född den 18 december 1924, hållet söndagen den 19 maj 1957 i dennes bostad i Reutlingen, Marktplatz 10.

På fråga om Sperlich träffat eller hört talas om någon svensk fånge i Sovjetunionen, förklarade han, att hans minne i detta avseende är mycket dåligt, men han tror sig dock kunna erinra sig att han i Wladimirfängelset hört talas om att en svensk skulle finnas insatt där.

Beträffande sin vistelse i olika ryska läger och fångelser lämnade Sperlich följande redogörelse.

Den 11 maj 1945 blev Sperlich av ryssarna tagen som krigsfånge i Sneyrn i Tjeckoslovakien. Han hade dittills tjänstgjort som underofficer i tyska krigsmakten. En dag efter tillfångatagandet lyckades Sperlich tillsammans med några andra fångar fly och till fots nådde de så småningom Freistadt i Österrike, där amerikanare på nytt tog gruppen i fångenskap. Två dagar senare överlämnade amerikanarna den omnämnda gruppen till ryssarna och Sperlich kom härigenom till ett fångläger i Zwettel strax väster om Wien. Där hade ryssarna inrättat ett stort fångläger. Cirka två månader senare fick Sperlich tillsammans med ungefär 5.000 andra fångar marschera till Bratislava i Tjeckoslovakien, dit han ankom omkring mitten av juli 1945. Han fick förbliva där i två - tre veckor, varefter han fick medfölja en järnvägstransport till Focsani. Efter omkring en månad förflyttades Sperlich till ett samlingsläger, benämnt Zysran, intill Wolga och fick vara kvar där i 16 dagar, varefter han (i slutet av september 1945) överfördes till Nowo Spask, ett läger i en liten by intill Zysran. I Nowo Spask fick Sperlich arbeta i lägret i omkring två månader. Sedan flyttades han till ett läger i Batraki, också beläget intill Wolga. I maj 1946 omhändertogs Sperlich av NKVD-per-

sonal och därvid transporterades han till Kujbyschew intill Wolga. Där insattes han i ett undersökningsfängelse och blev den 20 juli 1946 dömd till 12 års fängelse.

I december 1946 överflyttades Sperlich till fängelset i Wladimir, där han insattes i den stora fängelsebyggnaden. Sperlich kände ej till vad denna fängelsebyggnad hade för corpus-beteckning, men av en av honom upprättad skiss torde framgå, att han avser corpus III. Sperlich förklarade vidare, att det nu var honom omöjligt att komma ihåg i vilka olika celler han suttit i.

På fråga om Sperlich någonsin varit i sjukhusbyggnaden i Wladimir, svarade han, att han varit där två gånger. Först hade han varit där under cirka en månad i början av 1949, varvid han fått dela en cell troligen i II. Stock med konsul Hermann S t r e c k e r . Sperlich var i sjukhuset för andra gången under cirka 14 dagar under sommaren 1950. Då fick han dela cell med en ryss vid namn T s c h a s c h i n . Förutom dessa båda tillfällen satt Sperlich hela tiden i corpus III. Han kunde emellertid erinra sig att han dessutom varit omplacerad i en annan byggnad under en kortare tid, då corpus III renoverades. Sperlich kunde ej påminna sig tidpunkten härför.

Som förut framhållits har Sperlich i Wladimir hört talas om att en svensk skulle finnas insatt där. Via ett tillfälle, troligen 1951, då Sperlich satt i en cell tillsammans med japanen T o m u r a och ytterligare en japan, vars namn Sperlich glömt, tre ester, varav han endast påminner sig namnet på en, nämligen S o r g u s , samt två eller tre ryssar (namnen kommer Sperlich ej ihåg), infördes ytterligare en ryss i cellen, som var belägen i II. Stock i corpus III. Sperlich har också glömt namnet på den ryss, som infördes i cellen. Som brukligt var ställdes genast frågan till den nytillkomne: med vem har Du tidigare suttit tillsammans? Ryssen omtalade då att han närmast kom från en cell (troligen angavs också

cellnumret, men detta har Sperlich glömt), sannolikt i samma väningsplan, och att han som medfångar där haft ryssar, en japan och en svensk. Möjligen hade svenskens namn nämnts, men Sperlich kunde ej längre erinra sig detta. Han hade ej vidare talat med ryssen angående nämnda förhållanden.

Sperlich hölls kvar i Wladimir till i maj 1953. Då överflyttades han till Tapiau intill Königsberg, där han kvarblev till den 23 december 1953. Sistnämnda dag transporterades han till Fürstenwalde och kom därifrån till Berlin-Charlottenburg, varifrån han medföljde ett flygplan till Hannover. Den 16 januari 1954 inträffade han i Friedland.

Beträffande medfångar i Wladimir, uppgav Sperlich, att han kände till att en engelsman vid namn K e l l y , en fransman vid namn de S o r i , en kines vid namn L i C h o - g a n och en österrikare vid namn Gustav V o g t (från Wien) suttit där.

Jag nämnde namnen Gogiberidse och Pataridse, men dessa namn sade Sperlich ingenting.

Vidare frågade jag Sperlich om han hört talas om namnen Langfelder, Wallenberg och Roedl, vartill han svarade, att så ej var fallet. Jag nämnde även att Langfelder skulle vara ungersk medborgare. I samband härmed förklarade Sperlich, att han i Wladimir träffat samman med en ungrare vid namn Laslo F i l e r .

Jag visade därefter den cellnumrering, som Supprian angivit beträffande Wladimirfängelset. Sedan Sperlich närmare tänkt efter sade han, att han troligen satt i en 16-manna-cell i II. Stock på den norra sidan, då han träffade samman med den ryss, som talat om en svensk.

Sperlich beskrev den omnämnde ryssen på följande sätt: Cirka 30 - 40 år gammal (1951), medellång med tämligen kraftigt skulderparti, blont hår och små mustascher.

Stuttgart den 21 maj 1957.

/u/ S.Lundström

Mulle

Bil. hbr Leifland-Lorentzon
28.5.57

Utdrag.

P.M. ang.förnyat samtal
med f.tyske viceamiralen H.E.Voss.
den 24 maj 1957.

Särskilt tillfrågad förklarade Voss,
att han aldrig träffat eller hört talas
om någon fånge vid namn Landwehr von
Pragenau, Schöggl eller Gogiberidse.

Regensburg den 26 maj 1957.

/u/S.Lundström

Mulle
Bil. hbr Leifland-Lorentzön 28.5.57

Utdrag.

P.M. ang. samtal
med R. J o r d a n den 24 maj 1957

.....
Ej heller kunde Jordan påminna sig att
han hört talas om några fångar vid namn
Gogiberidse, Pataridse eller Schöggel.
.....

München den 24 maj 1957.
/u/S.Lundström

Mulla

Bil. hbr Leifland-Lorentzon 15.7.57

Utdrag.

P.M. över samtal med
Ludwig Hunoldt

Namnet Gogiberidse var Hunoldt alldeles obekant, likaså
namnet Wallenberg.

Bonn den 15 juli 1957.
/u/ Leif Leifland

Mulle

Bil. Skr. från Gk New York nr.1
7.2.58

Utdrag.

Uppteckning av samtal med
Wilfred Cumish i Bradford., Mass.,
den 3 februari 1958.

Jag nedtecknade därefter namnen Otto
Schöggel, Otto Schuggel, Schluger, Hurst
Theodor Mulle, Simon Gogiberidse, Rudolf ten
Hompel, Schandl, Vilmos Landwehr, Kurt Land-
wehr, Adolf Landwehr, Langfehr, Langfelder,
Landfelder, och dessa kommenterade Cumish på
följande sätt: Schuggel hade han hört nämnas
i Vladimir; han vore icke identisk med
Steinberg. Namnet Mulle hade han ävenså
hört men aldrig sett honom själv. Simon
Gogiberidse vore just den georgier, som
ställt till uppträdet med Landwehrs tidningar
och vilken arresterats i Frankrike.

/u/ Folke Persson

Mulle

Utdrag

P.M.

rörande samtal med Lucien Gouazé 1.4.58.

På tal om Goguberidse framhöll Gouazé
att denne vore en utomordentligt bra per-
son, men att Goguberidse aldrig med Gouazé
talat om Wallenberg.

Paris den 1 april 1958.

Mall
4/10

a + b f.str.f.k. till
Thulin
/u/Siegbahn

Avskrift av strängt förtroligt
handbrev från ambassadrådet Göransson
till bitr.avd.chefen Hichens Bergström,
dagtecknat Bonn den 3 oktober 1958.

I anslutning till mitt handbrev den 21 sistlidna augusti ber jag få meddela, att jag nyligen blev uppsökt av hovrättsrådet Gunnar Lagergren, som för närvarande är ledamot av en tysk-allierad skiljedomskommission i Koblenz, i Wallenberg-ärendet. Lagergren, vars fru är född von Dardel och så vitt jag vet halvsyster till Raoul Wallenberg, hade jämte den i mitt ovanciterade handbrev omnämnde amerikanske generalkonsuln Cunningham haft ett samtal med ministerialdirigenten Middelman i flyktingministeriet, som därvid överlämnat en uppteckning rörande vissa utsagor om Wallenberg av hemkomna f.d. fångar.

Enligt Lagergren innehölle dessa utsagor uppseende- väckande nya uppgifter beträffande den försvunne, och han var ytterst angelägen att alla erforderliga åtgärder skulle vidtagas för att fullfölja de nya spåren. Han framkastade t.o.m. tanken att han själv skulle taga kontakt med härvarande sovjetiska ambassad och begära förnyade undersökningar genom de sovjetiska myndigheterna, vilket jag avrådde honom från att göra.

Jag har bett herr Middelman att få en kopia av uppteckningen, vilken numera kommit mig tillhanda och vilken jag ber att få närsluta i avskrift. Såvitt vi kunnat konstatera vid jämförelse med vårt dossiermaterial innehåller den just intet nytt med undantag möjligen för den ganska oklara utsagan av Karl Kraemer.

Vi vore tacksamma för anvisningar huruvida några åtgärder äro påkallade från beskickningens sida och

framför allt om vad vi bör svara Lagergren, som ivrigt väntar på meddelanden om beskickningens respektive departementets åtgärder och som tydligen lever i den uppfattningen, att Middelmans uppteckning innehåller väsentliga nyheter. I vilken utsträckning kan Lagergren orienteras om efterforskningarna här i Tyskland ?

Utdrag.

Auszugsreise Abschrift eines Schreibens des Deutschen
Roten Kreuzes-Suchdienst Hamburg , Hamburg-Osdorf,Blomkamp 51,
Abteilung II (Zivilgefangene in der UdSSR) vom 12.August 1958.

Vom Spätheimkehrer Horst Theodor M u l l e, wohnhaft in
Neuss/Rhein, Graf Landsbergstr. 3, erfahren wir u.a. fol-
gendes über den gesuchten Raoul W a l l e n b e r g :

"... Nun zu der Angelegenheit Wallenberg. Als ich im Februar 1956 nach Wladimir kam, traf ich auf einer Telle mit einem Georgier Simon Gogiberidse zusammen, der seit dem Jahre 1945 im Gefängnis in Wladimir sass und ausgezeichnet über alle prominenten Gefangenen orientiert war. Im Laufe unseres Beisammenseins bis zu meiner Entlassung am 21.9.1956 unterhielten wir uns über alle Vorkommnisse politischer Art, und darunter befand sich auch die Angelegenheit Wallenberg. Nach den Behauptungen Gogiberidses hat sich Wallenberg längere Zeit im Gefängnis Wladimir befunden und zwar soviel ich mich erinnere, nannte G. die Zeit von 1948-1953. Dies kann ich jedoch nicht mit Gewissheit sagen. G. befand sich damals zur Behandlung im Gefängnisspital und dort war Wallenberg isoliert untergebracht. In Wladimir wurden alle Gefangenen, die man isolieren wollte, in einem Trakt des Spitals untergebracht. x xxxxxxxxxxxxxxxxxx~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~
xx Ob Wallenberg krank war, oder nur isoliert, ist natürlich nicht feststellbar, doch erklärte G., dass er nach dem Besuch des schwedischen Ministerpräsidenten in Moskau, bei einer Vernehmung durch den politischen Offizier des Gefängnisses Wladimir hörte, dass dieser sich äusserte: "Den Wallenberg können sie lange suchen." G. hatte diese Angelegenheit selbst angeschnitten, da er stets eine Möglichkeit suchte, den Politoffizier anzugreifen. Die Glaubwürdigkeit Gogiberidses ziehe ich nicht in Zweifel, da er stets die Wahrheit sprach. G. war ebenfalls mit vielen Gefangenen, besonders Deutschen zusammen. G. wurde am 21.9. nach Tiflis entlassen....."

Mulle

Utdrag ur chifferteleggram till Beskickningen
i Bonn den 6.10.58

29 Hbr Göransson/Bergström 3 oktober

Primo. För oss kända är Mulle, som hörts av Leifland vid
två tillfällen och Wallenstein, jfr vitboken sid. 79.

Mulle

Avskrift av handbrev från sekreteraren
Leifland till attachén Abelin, Bonn,
dagtecknat Stockholm den 7 oktober 1958.

Strängt förtroligt.

Sedan Mulle vid årsskiftet 1956/57 lämnat uppgifter om att han hört talas om att Wallenberg sa sent som 1948 till 1953 skulle ha vistats i Vladimir-fängelsets sjukavdelning - uppgifter som i viss mån sedan verifierades av Mulles vän von Rehekampff - inleddes, såsom Du torde ha sett i dossiererna, omfattande utfrågningar av tyskar och österrikare, som varit inspärrade i Vladimir. Om jag minns rätt, fick vi adresser till dessa tyskar - förutom genom utfrågningar av Mulle och Rehekampff - från Suchdienst i Hamburg, till vilken myndighet Lundström riktade en skriftlig förfrågan.

Då det eventuellt kan bli fråga om att än en gång söka följa Vladimir-spåret, får jag be Dig att såsom en förberedelse härtill snarast göra en ny hänvändelse till Suchdienst med förfrågan, huruvida man nu har uppgift om andra f.d. Vladimir-fångar än dem, vilkas namn vi tidigare fått uppgifter om. I dossieren finner Du säkert arkivkopian till Lundströms skrivelse, vilken Du ju kan hänvisa till.

Jag vore tacksam om Du, så snart Du fått svar från Suchdienst, ville underrätta mig.

Mulle

Avskrift.

Stockholm den 9 oktober 1958.

1 bil.

Bästa fru von Dardel,

Av kommissarie Danielson vid statspolisen har vi erfarit, att herr Rudolf Philipp förfrågat sig rörande vissa av tyska myndigheter till hovrättsassessor Gunnar Lagergren lämnade uppgifter, som har avseende på Eder sons öde. Vi utgår ifrån att det rör sig om en skrivelse den 12 augusti 1958 från tyska efterforskningscentralen Suchdienst till vederbörande tyska myndigheter, vari redovisas förhör med vissa från Sovjetunionen återvända tyskar. Detta brev, som här närslutes i avskrift, har enligt gällande praxis även ställts till utrikesdepartementets förfogande. Beträffande uppgifterna där vill jag meddela följande.

Den i skrivelsen nämnde Horst Theodor Mulle, vilken återkom till Tyskland på hösten 1956, hördes vid två tillfällen år 1957 av en representant för utrikesdepartementet. De uppgifter, som Mulle då lämnade, överensstämmer med dem, som återfinns i Suchdiensts skrivelse. De har närmare undersökts av departementet genom utfrågning av ett stort antal andra f.d. Vladimir-fångar. Vid dessa undersökningar har emellertid intet framkommit, som bekräftat uppgiften, att Raoul Wallenberg skulle ha vistats i Vladimir. Undersökningarna kommer att fortsättas i den mån departementet får möjlighet att vinna kontakt med ytterligare f.d. fångar i Vladimir.

Ernst Wallenstein lämnade i februari 1956 departementet en skriftlig redogörelse för sin vistelse i Lefortovskaja-fängelset och för sina knackningsförbindelser med Raoul

Fru Maj von Dardel,
Auravägen 25,
D j u r s h o l m 1.

Wallenberg. En redogörelse härför har lämnats i departementets vitbok sid. 79 f.

Beträffande de övriga i skrivelsen nämnda personer, Albrecht Schwieder, Karl Kraemer och Karl Miltott, har departementet inlett undersökningar. Jag skall be att få återkomma därtill, så snart resultatet föreligger.

/u/ Sverker Åström

Mulle 3/11

Utdrag.

P.M.

över samtal med Emil Brugger, hållet i
Bern den 3 november 1958.

Från sin vistelse i Corpus III kunde
Brugger erinra sig bland andra följande
medfångar: Goizer, Goguberidse (enligt
Brugger hade denne någon månad efter sin
frigivning på sommaren 1956 ånyo häktats
och sutte för närvarande åter i Vladimir)
Pataridse, Usbanski, Mermelstein, Laube,
Spiess, Höchli, Bastamof, Rossi (som,
såvitt Brugger visste, fortfarande be-
funne sig i Samarkand), Török, Mulle och
de Latry. Vad Brugger spontant berätt-
ade om dessa sina medfångar, stämmer i
allt väsentligt med de uppgifter departe-
mentet tidigare fått från andra källor.

Bern den 3 november 1958.

/u/Leif Leifland

Mulle 26/11-58

Utdrag

Strängt förtroligt.

P.M.

Över samtal med Emil Brugger den 24 november 1958 i Bern.

Samtalet ägde rum hos kriminalkommissarie Schmidt vid den schweiziska säkerhetspolisen och hade - liksom Leiflands samtal med Brugger den 3 november 1958 - förmedlats av legationsrådet dr. Hunziker i schweiziska utrikesdepartementet. - I nedanstående uppteckning har Bruggers utsaga systematiserats; uppteckningen följer alltså icke samtalets gång.

Efter publiceringen av den svensk-sovjetiska kommunikén den 3 april 1956 i Pravda hade fångarna i den cell i Corpus III, där Brugger då vistades, kommit att diskutera fallet Wallenberg. (Brugger oekräftade, att man över huvud taget talat mycket om Wallenberg i Vladimir.) Enligt Brugger skulle han själv vid detta tillfälle ha sagt att Wallenberg hade vistats i Vladimir 1954, under det att Goguberidse och Pataridse sagt att de icke hört talas om att Wallenberg skulle ha vistats i Vladimir. Det vore alltså felaktigt att förstahandskällan i detta sammanhang vore georgierna utan det var han, Brugger, som först hade talat om denna sak. Han hade t.o.m. sagt till fångvaktarna att han 1954 varit tillsammans med Wallenberg, varvid en häftig ordväxling uppstod mellan Brugger och fångvaktarna. Muller's uppgifter om att uppgiften härstammade från Goguberidse vore följaktligen helt felaktiga, och Mulle tänkte han skriftligen göra uppmärksam på detta förhållande.

Om Goguberidse meddelade Brugger f.ö., att denne efter frigivandet år 1956 ånyo häktats, sedan han vistats på fri fot i 43 dagar. Anledningen härtill vore att Goguberidse, som tillhörde en mycket känd georgisk klan i "Grusinien", talat rent ut om händelserna i Suez och Ungern och över huvud taget vore en alltför ärlig politisk motståndare till det sovjetiska systemet.

Vidare synes omständigheterna kring samtalet eller samtalen i den cell, i vilken Brugger vistades vid publiceringen av den svensk-sovjetiska kommunikén 1956, närmare böra klarläggas i den mån detta är möjligt. Emot Bruggers uppgift att det varit han själv som sagt, att han visste, att Wallenberg vistats i Vladimir, står här Mulles under ed avgivna utsaga, att det varit Goguberidse som sagt detta. Mulles uppgift har sedermera vunnit stöd av Rehekampff. Beskickningen i Bonn synes böra höra Mulle på nytt beträffande denna fråga (Mulle är bosatt i Bonn).

Stockholm den 26 november 1958.

Mulle

Avskrift av chiffterelegram till
Beskickningen i Bonn den 2.12.58.

Nr. 38

Då vi avser låta Leifland inom kort höra
Mulle och Grossheim-Krisko tackas för uppgift
dessas nuvarande adresser.

Cabinet

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

CHIFFERTELEGRAM

Mulle

Från **Bonn**

Avsant den **telex** 19 kl.

Inkom den 8 / 12 19 58 kl. **1215**

Utskrivet i **3** ex. Detta är ex. nr 3

P 2 Lu^T

27.

Edert chiffer 38.

Primo. Mulles nuvarande adress är Max Planckstrasse 19, Bad
Godesberg.

Secundo. Grossheim-Briskos nuvarande adress är Hagedornstrasse
7 Hamburg 13 bei Heinemann.

Jödahl

Coll.: *f*

MULLE.

När lärde Ni känna Brugger? Hur länge satt Ni tillsammans. I vilka celler?

Vad har Brugger berättat om sig själv? Vilka celler, vilka vällkamrater, cellgrannar? Sjukdomsvistelser?

(aug. 54 till hösten 55) Särskilt: till vilken cell kom Brugger efter ögonsjukdomsvästelsen sommaren 1954.

Br. har förklarat att han är urkällan och att Goguberdise icke talat om Wallenberg? Vilka kommentarer har Ni härtill? Kan tänkas att bägge haft kontakt med Wakkenberg, eller kan Goguberdise ha fått sina uppgifter från Brugger eller tvärtom?

Var Ni närvarande vid samtalet. Kommer Ni ihåg Br:s ordväxling med fångvaktaren? Skedde detta samtidigt som Goguberdise yttrade: Den W. können Sie lange suchen?

Har Brugger skrivit ill Br? Vad kan anledningen vara till att Brugger sagt sig XXX ämna skriva till Mulle för att upplysa om att Br. var urkällan. Varför vill han allt så ha ensamrätt till uppgifterna?

Har Ni hört talas om Kleist

↓
Kleist
14
von

↓
Selvig
neq

↓
Höckel
Höckel
Spitzel
mit
Gerden

10 personer:
färdig papper
Denmark
Stadit

Strängt förtroligt.

P.M.

angående samtal med Horst Theodor Mülle den
15 december 1958.

Närvarande vid samtalet var - förutom Mülle och undertecknad - även attachén S. Abelin, i vilkens bostad vi träffades.

Mülle berättade att han sammanträffat med Brugger första gången i början av mars 1956, då Brugger införts till en cell i corpus III i Vladimir. (Mülle erinrade sig till en början ej cellnumret men trodde sig, sedan jag sagt att andra Vladimir-fångar nämnt att det bör ha varit cell 63, vara övertygad om att detta vore korrekt.) Mülle hade sedan varit tillsammans med Brugger till den 21 september 1956, då Mülle lämnade Vladimir-fängelset. I samma cell vistades dessutom Bastamoff, Spiess, Laube, Török, Mermelstein, Gogiberidze och Pataridze. Mülle kunde icke längre erinra sig huruvida Brugger någonsin talat om i vilka celler han befunnit sig innan han kom till cell 63. Brugger var vid det tillfälle, då han och Mülle delade cell, mycket nervös och själsligt "zermarbt". Mülle erinrade sig att Brugger talat om att han vid skilda tillfällen suttit i Vladimir-fängelsets sjukhus, bl.a. en gång till följd av ögonlidande. Han minns emellertid icke längre, huruvida Brugger talat om när detta skett.

Mülle kunde ej komma ihåg om Brugger någonsin talat om att han varit i knackningsförbindelse med Wallenberg; över huvud taget torde Mülle och Brugger under sina samtal aldrig ha berört fallet Wallenberg. Mülle underströk dock att om Brugger haft knackningsförbindelse med Wallenberg, vore det mycket troligt att han varit rätt försiktig med att lämna uppgifter härom till medfångar som han icke lärt

känna särskilt väl (Mulle och Brugger vistades tillsemmans blott ett drygt halvår.) Därtill finge man komma ihåg att Brugger vid denna tidpunkt varit själsligt nere.

Om sina relationer med Brugger sade Mulle att de två aldrig blivit särskilt goda vänner. Därtill hade kanske bidragit att Brugger inte tyckte särskilt bra om tyskar. Om tyskarna icke startat andra världskriget hade jag aldrig kommit i rysk fångenskap, hade Brugger sagt en gång.

Å andra sidan hade Brugger, enligt vad Mulle kunnat förstå, varit mycket trovärdig beträffande sina uppgifter.

Mulle upprepade sina tidigare uppgifter om att det varit Gogiberidze som vid publiceringen av den svensk-sovjetiska kommunikén den 3 april 1957 berättat, att han i Vladimair-fängelsets sjukhus hört sägas att Wallenberg skulle vistas där. (Brugger hade, såvitt Mulle nu kunde erinra sig, icke varit närvarande vid detta samtal.) Det hade även varit Gogiberidze som vid detta tillfälle haft en ordväxling med en av de sovjetiska fängvakterna.

Mulle kunde däremot icke erinra sig att även Brugger i samband med publiceringen av kommunikén skulle ha haft en ordväxling med en sovjetisk fängvaktare. Mulle var dock angelägen att understryka, att sa kunde ha skett, ehuru Mulle själv icke varit närvarande; han kunde exempelvis ha befunnit sig i rastcellerna eller i badet. Mulle ville emellertid å andra sidan poängtera, att han ansåg att det skulle ha varit en smula förvånande, om Brugger öppet för fängvakterna omtalat, att han haft knackningsförbindelser med Wallenberg. Dels hade Mulle ett minne av att Brugger under de första månaderna av sin vistelse i cell 63 varit en smula misstänksam även mot medfångarna och, av rädsla för att bland dem skulle finnas en cellspion, varit ytterst tystlåten. Dels borde Brugger ha insett att han, därest han förde Wallenbergs namn på tal med de ryska fängvakterna, löpte mycket stora risker.

På fråga uppgav Mulle att han icke hört någonting från Brugger efter dennes hemkomst, och att han överhuvud först vid vårt samtal fått kännedom om att Brugger blivit frisläppt. Han upprepade att hans allmänna intryck varit att Brugger var en tillförlitlig man. Han ville dock inte utesluta möjligheten av att Brugger, vilken i varje fall under det halvår som han själv delat cell med honom, varit deprimerad och nervös, kunnat missuppfatta eller i efterhand misstolkat de knackningsförbindelser, som han

haft under sin vistelse i sjukhuset sommaren 1954. Däremot syntes Mulle vara främmande för tanken att Brugger av någon anledning medvetet skulle ha fantiserat ihop historien om sina knackningsförbindelser med Wallenberg.

Mulle uppgav att han hört talat om att den tyske fältmarskalken von Kleist varit inspärrad i Vladimir-sjukhuset, men erinrade sig att von Kleist hade avlidit i Vladimir redan före hans ankomst dit. Schöggl hade Mulle aldrig hört talas om, liksom ej heller Grossheim-Krisko. Höchli var honom däremot bekant som en "Hochstapler och Spitzel". Han erinrade sig att Brugger och Höchli hade varit dödsfiender.

På en fråga huruvida Mulle på senare tid kontaktats av någon annan svensk beträffande sin vistelse i Sovjetunionen svarade Mulle att han för "några månader sedan" fått ett brev från en viss herr Philipp i Stockholm. Denne hade skrivit att han vore tacksam om Mulle kunde lämna upplysningar om vad han försport om Wallenberg i Vladimir-fängelset. Syftet hade enligt Philipp varit att "övertyga svenska UD om att Wallenberg ännu lever". Mulle hade svarat Philipp att han i princip icke lämnade privatpersoner uppgifter om vad han upplevat i Ryssland, och att han hade starka skäl härför. Han hänvisade Philipp till att själv taga kontakt med svenska utrikesdepartementet, till vilket han vid flera tillfällen lämnat uppgifter om sin vistelse i Vladimir.

Stockholm den 20 december 1958.

(Leif Leifland)

Mulle

Utdrag.

Strängt förtroligt.

P.M.

över samtal med Lucien Gouazé den 13 december 1958.

På hösten 1954 hade han så förts till cell nr 78 (Vladimir). Någon gång på sommaren 1955 hade han flyttats till cell 45. Till denna senare cell hade Brugger införts den 21 september 1955. I cellen vistades vidare Gogiberidze, Pataridze och Török; senare hade även Mulle och Spiess kommit till denna cell. Någon gång på hösten 1955 hade han sedan förts till sjukhuset, men i början av 1956 återförts till en cell i corpus III.

Om några av sina medfångar i Vladimir-fängelset uppgav Gouazé följande.

Gogiberidze hade varit en utomordentligt sympatisk människa, kanske något präglad av "la violence méridionale".

På fråga om han kunde erinra sig om antingen Brugger eller Gogiberidze vid publiceringen av den svensk-sovjetiska kommunikén den 3 april 1956 råkat i ordväxling med en sovjetisk fångvaktare och därvid påstått att Wallenberg ju fanns inspärrad i Vladimir-fängelset, svarade Gouazé att han vid detta tillfälle måste ha befunnit sig i en helt annan cell. Han höll det dock inte för uteslutet att Gogiberidze, som hade varit känd för sin impulsivitet och frispråkighet, kunde haft ett sådant samtal med en sovjetisk fångvaktare.

Stockholm den 20.12.1958.

/u/L.Leifland

(Original attached to v. Gaudel
with D. Lundberg maj. 19)

W. H. Helle
Crib 2)

Avskrift. av avskrift.

Paris le 13 Janvier 1959.

Madame, (Ther. Gaudel)

J'ai reçu hier au soir votre lettre et je me fait un devoir d'y répondre par retour de courrier.

Vous dire mes sentiments à sa lecture c'est chose inutile et vous le devinez. J'ai reçu depuis ma libération trop de lettres semblables de divers points de France et il faudrait, d'autre part, être très endurci par ces dix années d'une vie qui fut dure, pour ne pas se sentir prêt à faire le possible et l'impossible.

Hélas, le sentiment qui domine tous les autres et d'abord ma bonne volonté, c'est celui de l'impuissance. Je ne sais que très peu sur le cas de votre fils et ce peu que je sais, je le tiens pour la plus grande part de mon ami Emile Brugger - avec qui du rest je suis en relations courantes de correspondance.

Au cours de voyages qui en 1949 et 1950, plus tard en 1951 et 53, m'ont amené de l'Autriche à Vladimir, puis de Vladimir à Kiev et à Moscou, j'ai entendu parler de la présence en U.R.S.S. de Raoul Wallenberg. Mais ou et par qui? Je ne puis me souvenir exactement. C'était des dires de prisonniers et ces prisonniers venus de toutes coins de la Russie d'Europe et d'Asie étaient eux-mêmes de paysage et ne faisaient souvent que rapporter ce qu'ils avaient entendu.

C'est à la prison de Vladimir ou j'ai séjourné du 5 mars 1950 au 29 Septembre 1951 - puis du 13 Janvier 1953 au 4 mars 1958 - date de ma libération, que j'ai entendu parler plus explicitement de votre fils. Emile Brugger m'a certifié que durant son séjour à l'hôpital de la prison en été 1954 - je crois - il était entré en contact avec un prisonnier se disant Raoul Wallenberg - exconsul de Suède à Budapest - arrêté en 1945. Il n'y a aucune raison de

douter de la bonne foi de Emile Brugger. D'autre part il est difficile de penser à une provocation de la part de l'administration politique de la prison. En 1954, ce genre de procédé n'était déjà plus de saison. Et puis dans quel but? Demeure l'hypothèse d'un jeu stupide de quelque prisonnier cherchant à se rendre intéressant par passe-temps ou vanité. Mais là encore, comment le mauvais plaisant aurait-il pu revêtir de façon si précise l'identité de Mr. Wallenberg? Un témoignage vient encore corroborer les dires de mon ami Brugger, ce sont les affirmations dans le même sens de Mr Simon Gorguiberidze, hélas, toujours en captivité à ma connaissance.

Lors de la récente visite à Paris de Mr Leif Leifland, du Ministère des Affaires étrangères de Suède, je me suis communiqué le texte de la réponse soviétique à la note du gouvernement de votre pays demandant des éclaircissements sur le sort de Mr Raoul Wallenberg. Je me permets de vous communiquer les quelques réflexions que m'a suggérées la lecture de ce texte.

- 1) Il ne fait pas mention explicitement du prénom de votre fils, sous la forme courante en Russie. et obligatoire dès qu'il s'agit d'identité: prénom de la personne suivi du prénom du père au génitif - donc dans le cas: Raoul suivi du prénom de votre 1er mari avec le suffixe "witch".
- 2) Pas de mention également de la date de naissance. Or toute identité de prisonnier comporte cet élément. Il y a trop de noms homonymes parmi les Russes pour qu'il puisse en être autrement. *By your name?* - Année de naissance? - c'est la question qui accompagne toujours une interrogation sur le nom patronymique.
- 3) Imprécision également - autant que je me souviens du texte de la note - sur le lieu présumé de décès et de sépulture. - Mais ici pourrait intervenir cette manie du secret, et du secret inutile, qui est une seconde nature chez les soviétiques.

Néanmoins, il ressort de toutes ces incomplétudes du texte une impression: un prisonnier Wallenberg est décédé mais il y a de fortes chances que ce ne soit pas votre cher disparu. Probablement un homonyme. Je suppose que le nom Wallenberg peut se retrouver en Allemagne ou dans les pays de la Baltique. Enfin, il ne me paraît pas possible que le Gouvernement soviétique puisse justifier ce manque de précisions dans le cas donné - et du point de vue objectif, le manque de soins qui aurait amené le décès, par le grand nombre des prisonniers enfermés dans les camps et par la cruauté d'un Abakumov. Raoul Wallenberg, diplomate suédois, était un personnage trop

important par lui-même - et à leurs yeux - je veux dire dans leurs intentions et leurs calculs, pour qu'il n'ait pas été suivi de très près dans ses déplacements en U.R.S.S. - et dans l'évolution de sa santé.

Tout ceci me porte à croire, Madame, qu'il y a encore de l'espoir - beaucoup d'espoir.

J'estimerai indigne de vous et de moi et de celui que vous attendez, de chercher à tromper votre peine par des promesses sans bases et des mots. Mais je crois qu'il y a des raisons sérieuses d'espérer. Nous disons en France: Tant qu'il y a de la vie, il y a de l'espoir. Or tout semble indiquer "qu'il y a de la vie". Ainsi vous devez espérer et croire qu'un jour viendra qui vous rendra celui que vous attendez. Je joins mes vœux aux vôtres et mes prières que Dieu hâte ce jour.

De toute façon, je profiterai de la première possibilité pour entrer en contact avec votre parent Mr Etienne de Dardel.

Soyez assurée, Madame, de mes sentiments de très vive sympathie et de la part que je prends à votre peine et à vos espérances.

Lucien Armand Gouazé

2 Avenue de la Porte Brancion
Paris 15.

Mulle
Bil. Suchdienst, Hamburg, d. 7.4.59. Hcl
GK Hamburg, Sig. Hr. Ekblad - Wifland 2.4.59

7. April 1959

Herrn

A II - Dr. N. / Jo.

Rudolph P h i l i p p

S t o c k h o l m 0
Grevturegatan 8 B.

Betr.: Nachforschungen nach dem in der UdSSR verschollenen
schwedischen Staatsangehörigen Raoul WALLENBERG,
geb. 4.8.1912 in Stockholm.

Bezug: Telefonische Besprechung am 4.4.1959.

Sehr geehrter Herr Philipp!

Hiermit erlaube ich mir, die von Ihnen Herrn Milde vorgelegten
Fragen zu beantworten.

Über politische Gefängnisse in T o b o l s k ist uns nichts
bekanntgeworden. Da die Heimkehrer, die in den letzten Jahren
aus der UdSSR nach Deutschland entlassen wurden und von uns
befragt worden sind, bereits seit 1956 in Potma oder in Bykowo,
d.h. also in der Umgebung von Moskau waren, ist es nicht verwun-
derlich, daß wir keine Nachrichten über einen Vorgang erhielten,
der sich erst in den letzten Jahren abgespielt haben soll.

Unter den Heimkehrern, die in den letzten zwei Jahren in Deutsch-
land eingetroffen sind und die wir befragen konnten, befanden
sich keine, die noch nach 1957 in Wladimir waren.

Die von Ihnen gewünschten Auskünfte über den Heimkehrer Horst
Theodor M u l l e können wir nicht geben. Einmal, weil uns
derartige Angaben nicht vorliegen, zum andern, weil wir grund-
sätzlich keine Auskünfte zur Person eines Heimkehrers geben
können, ohne diesen selbst um sein Einverständnis gefragt zu
haben.

Mit Rothkeus-Gruß!

(Dr. B. Kether)

Mulle

Stockholm den 12 juni 1959.

Strängt förtroligt. 1 bil.
(i två ex.)

Herr Ambassadör,

./.

Åberopande vårt samtal idag ber jag härmed få i två exemplar översända den av Danielsson författade sammanfattningen av Vladimir-spåren.

Beträffande de i Linds handbrev den 9.6.1959, sista stycket, nämnda österrikiskorna Ilo Winkler och Margarethe Herrmann kan jag meddela att uppgifter om deras ålder är hämtade från en promemoria den 15 april 1957 över samtal med Gustav Richter. Det heter i detta P.M.:

"Under tiden april-maj 1955 kunde Richter konstatera, att två österrikiskor vid namn Ilo Winkler (32 år gammal) från Wien och Margarethe Herrmann (25 år gammal) satt tillsammans i cell 9. I samband med att Richter och Kitschmann fått företaga promenader i den till corpus II hörande rastgården, hade Richter lyckats erhålla namnuppgifterna av kvinnorna, som då hade tålat genom en springa vid deras cellfönster. I maj 1955 fick dessa kvinnor återvända till Österrike."

Såsom härav framgår är det klart, huruvida åldersuppgifterna avser år 1955, då Richter träffade österrikiskorna, eller år 1957, då samtalet med Richter ägde rum. Departementet har inga andra uppgifter om ifrågavarande österrikiskor.

Beträffande Mulle ber jag få nämna, att han är född den 11.6.1917 i Essen. Under kriget var han Oberfeldwebel i tyska flygvapnet. Efter krigsslutet hade han

Ambassadören Allard,

W i e n .

sin verksamhet tidvis förlagd till Wien, och vid en resa dit den 7 oktober 1950 greps han vid zongränsen i Semmering av sovjetiska säkerhetsorgan.

Såsom jag nämnde vid vårt samtal skulle vi givetvis vara intresserade av att få del av Ambassadörens kommentarer till Danielssons sammanställning.

(Leif Leifland)

Nedanstående personer har på förfrågan förklarat sig
icke ha träffat eller hört tala om någon fånge
vid namn Schöggel:

Brugger

Gouazé

Mulle

Geissler

Jordan

Supprian

Voss

CHIFFER

sjöborgsutredningen

P

2

Eu¹

Svensk

M o s k v a .

Handbrev Lind/Sohlman 8 juli. Ni anmodas överlämna beskedet såsom ett i princip muntligt meddelande med följande ändring i avsnittet om Mulle och Rehekampff: citat (förmodligen 1951/52 (Mulle), 1950/51 (Rehekampff) slutcitat ersättes med orden citat i början av 1950-talet slutcitat.

Cabinet